

Ketabton.com

مسلمانو مپرمنو لپاره سل احاديث

د نجونو مدرسو لپاره ځانگړې ډالۍ

ليکوال: مولوي محمد غني فاروقي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم : مسلمانو مېرمنو لپاره سل احاديث

ليکوال : مولوي محمد غني فاروقي

اړیکې : 0799800935

ghanifarooqi143@gmail.com

کمیوز او ډیزاین : عبید الله فاروقي (0782122678)

چاپ کال : ۱۳۹۶ هـ ش

چاپ شمیر : ۱۱۰۰ ټوکه

د خپرونو لړ : څوارلسم (۱۴)

د چاپ حقوق له خپرونډوی ټولني سره خوندي دي

باور کتاب پلورنځی، لاندینی پوږ، اسحاق زي مارکېټ، بزازی څلورلارې، جلال اباد.

اړیکه: 077-2702004 , 078-7730005 , 079-5353610

دالی؛

د سترگو تور ته!

هنه چې اوس یې نه لرم.

هو؛ د خپلې گرانې مور مسافرې اروا ته.

م. غم فاروقي

مسلمانو خویندو ته ډالی!

اسلام د خیر دین دی، دین مو عقیده، شریعت او عمل په غېږه کې رانغاړي، په دې مانا چې ددې غوره شریعت او اسماني منهج لارښوونې نارینه او ښځینه و ټولو لپاره دي، قران کریم ټولو لپاره دی، نبوي احاديث ټولو لپاره دي، هو؛ ټول، هغوی یادوم چې د زړونو په ماڼیو کې یې د ایمان پانوس روښانه او څرگنده کړنې یې هم د ایمان او سپېڅلي سیرت استازیتوب کوي.

پر همدې بنسټ چې اسلامي او مذهبي ډېری مکلفیتونه د نارینه او ښځینه و ترمخ مشترک دي، هغه که عقیدوي مکلفیتونه دي او که عملي، همدې گډو مسؤلیتونو ته په پام ما وغوښتل چې د محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د احادیثو له بڼ نه د گوتو په شمېر څو داسې بېلگې راواخلم او د مسلمانو خویندو مخې ته یې کېدم چې ډېری نبوي لارښوونې یې مسلمانو مېرمنو ته متوجې دي، که څه هم چې د محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د مبارکې ژبې خوږو خبرو او وحیي پیغامونو کې نارینه او ښځینه و ټولو ته درس او سپارښتنې وي، مگر دې لپاره چې مسلمانې مېرمنې په ځانگړې توگه د خپل ژوند، عقیدې او عمل برخه کې ځینې نبوي لارښوونې مطالعه او ترلاسه کړي، دې کتاب کې ځینې داسې احادیث هم شته چې د منځپانگې له مخې یې حکم او لارښوونه عملي بڼه لري، ډېر ځلې داسې هم کېږي چې نارینه ځینې شرعي لارښوونې ښځمنو ته منسوبوي او ځانونه ترې جدا گڼي او کله بیا ښځمنې ځینې شرعي او نبوي لارښوونې پرېږدي او وایي دا له نارینه و پورې اړه لري، هو؛ داسې بېلگې شته، مگر د محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ډېری احادیث عمومي بڼه لري، نارینه او ښځینه ټول په کې مراد وي.

گرانقدره خویندو!

ماهم په دې هیله چې د نورو لیکنو په څنګ کې مې د مسلمانو خویندو لپاره هم څه مانيز سوغات برابر کړی وي، هڅه وکړه چې مسلمانې خویندې مې هم بې برخې پاتې نه شي او د (برګ سبز تحفه دروېش) پر پلمه مې دوی ته ډالۍ کړې.

نور نو ستاسو د وخت زرینې شېبې نه نیسم، په دې هیله چې تاسو درنې او عزتمنې ترې ګټه ترلاسه کړئ او د رب العالمین د رضا سبب وگرځي.

د باور خپرندویه ټولنې له مشر قاري قدرت الله تائب څخه مننه کوم چې د کتاب لګښت یې پر ځان ومانه، د دیني عالم مولوي صیب گل رحیم نادر ځای دې جنت شي چې شخصیه المرأة المسلمة کتاب یې د یو ماخذ په توګه زما په واک کې راکړ.

عبدالله فاروقي دې هم د ژوند په خوږو مور شي چې د کتاب کمپوز یې وکړ، عبدالهادي اثر دې هم بناد شي چې د کتاب پښتۍ یې ډیزاین کړه.

رقیه فاروقي او آسیه فاروقي له مرستو هم منندوی یم چې د اړتیا پر مهال یې ځانته نه یم پر ایښی، له تاسو ټولو ورونو او خویندو منندوی یم چې کتاب لولئ، ستاسو د لارښوونو او رغنده نیوکو په هیله.

ستاسو ورور محمد غني فاروقي

جمعي شپه / جومات کور

جلالکوټ

ليکلی

- 1 مسلمانو خويندو ته ډالی!
- 7 د عملونو بنسټ
- 7 د ايمان ارکان.....
- 8 داسلام خپمه
- 8 هغه بختوره مېرمن چې نکاح يې له اسمانونو بره شوې.....
- 9 له مېرمن سره دې حج ته لاړ شه!
- 10..... لپور مرگ دی!.....
- 12..... د درېو شپو سفر؟.....
- 15..... د سنگر اتلاني.....
- 15..... د ام حرام رضی الله عنها مېرانه او شهادت
- 17..... جنتي مور.....
- 18..... د نړۍ تر ټولو خوږو خېره
- 19..... د فطرت هېنداره
- 20..... د غاښونو نظافت او ښکلا
- 21..... له خپلو وېښتانو سره مينه وکړئ!.....
- 24..... علمي گانه مو هېره نه شي
- 25..... غوره مېرمنې.....
- 26..... د ښځو احتلام؟!.....
- 27..... فالگر ته مه ورځئ!

- 28..... فولادي ډال
- 29..... د مور چوپړ د كرامت شمله ده!
- 32..... د مسلمانې مېرمن جنت او دوزخ؟!!
- 34..... جنتي مېرمن.
- 35..... د جنت زېرى
- 36..... رانجه به پورې نه كړم!
- 37..... پر مسلمانې مېرمن پرېنتې لعنت وايي!
- 38..... پام! چې روژه نه شې!
- 39..... د خاوند په مال كې دومره واك لرې!
- 40..... د احرام جوړه!
- 40..... پر خاوند دې خوشبويي وشينده!
- 41..... مېرمن خپل خاوند ته سر رمنخولى شي؟!!
- 42..... مسلمانو مېرمنو! صدقې وركړئ!
- 44..... راز وساته!
- 48..... لومړنۍ مسلمانې مېرمن.
- 48..... مسلمانې مېرمن يو پر بل تهجد كوي
- 49..... سينگار
- 49..... د جنتي خوشبويانو سرداره
- 50..... درې شپې كه څلور مياشتې او لس ورځې؟!!
- 50..... الله تعالى كومې مېرمن ته نه گوري؟!!
- 51..... د حجاب گانه

- 51..... د مهربانې مور نازولې جوړه!
- 53..... د مسلمانې مېرمن څلور ځانگړنې.
- 54..... د مسلمانې مېرمن سوغات
- 56..... کوم يو ته ډالۍ واستوم؟!
- 56..... جنتي مېرمن
- 57..... مسلمانانې مېرمن او اسلامي نړۍ
- 59..... بدگومانې ستر دروغ دي
- 59..... مسلمانې مېرمن سره ملنډې نه ښايي
- 60..... فطرتي گانه
- 61..... اخلاقي ښايست
- 62..... مسلمانانې مېرمن به داسې نه وي؟!
- 63..... مسلمانانې مېرمن ښايي داسې وي!
- 63..... د ملائکو د دعا په لپه کې
- 64..... د زهرو ډالۍ
- 66..... د مينې د امېل دوه کرۍ!
- 67..... مېلمه پالې مېرمنې
- 68..... مېلمه خپل حق اخيستلی شي؟!
- 69..... د فطرت سنت
- 69..... د سلام سوغات ورسوئ!
- 71..... مرتبې په پام کې ونيسئ!
- 71..... اصيله فطرتي بڼه

- 75..... زړه چې درمن شي، سترگې ژاړي
- 75..... مسلمانان مېرمن دې ويرگره نه وي
- 76..... هغه کور چې شيطان ترې دوه ځلې ناهيلي وتلی
- 78..... هره اورېدل شوې خبره مه خپروي!
- 80..... مسلمانې مېرمنې جوماتونو ته تللي شي؟!
- 80..... پينځه ډالۍ
- 81..... د ځمکې له کومې گانې سره مينه لري؟!
- 83..... وپښتان هم ناز غواړي!
- 84..... سپين په تور مه بدلوي!
- 86..... له تا سره لمونځ مې خوښېږي
- 88..... سل تسبيح، زر نېکۍ
- 89..... په اسلام کې لومړۍ شهیده
- 91..... ارايشگرې دې يې هرو مرو ولولي!
- 93..... نظر او خيال
- 94..... د دنيا او اخرت غوره ډالۍ
- 94..... زړه د اخلاقو کان دی!
- 97..... صلاة التسبيح
- 98..... صلاة حاجت
- 99..... د استخارې لمونځ
- 100..... له مجلس نه د پاڅېدلو دعا

﴿ د عملونو بنسټ ﴾

(۱) - عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَّا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةً يَتَزَوَّجُهَا، فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

ژباړه : اميرالمؤمنين عمر بن الخطاب رضي الله عنهما د حديث راوي دی وايي: له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اوريدلي چې ويل يې په يقيني ډول د عملونو تړاو له نیتونو سره دی او يقيناً د هر کس لپاره هغه څه دي چې يې نیت کړی وي، نو د چا هجرت چې د الله او د رسول صلى الله عليه وسلم لپاره وي نو هجرت دده الله او رسول لپاره دی او د چا هجرت چې د دنیا د لاسته راوړنې يا کومې بڼې سره د واده کولو لپاره وي نو دده هجرت دهغه څه لپاره دی څه لپاره چې ده هجرت کړی دی.^(۱)

﴿ د ايمان ارکان ﴾

(۲) - (الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ) ^(۲)

ژباړه: په حديث جبريل کې د ايمان تعريف داسې شوی: چې پر الله تعالی ايمان ولرې د هغه پر ملائکو، د هغه پر کتابونو، د هغه پر رسولانو او د اخرت په ورځ او د خير او شر په تقدير ايمان ولرې.

¹ صحيح مسلم 3 / 1515

² صحيح مسلم (1 / 37)

﴿ داسلام خېمه ﴾

(۳) - عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ.

ژباړه: له عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د اسلام ابادي په پنځو شيانو شوي ددي گواهي کول چې نشته لايق د بنده گي پرته د الله نه او ددي چې محمد د الله رسول صلى الله عليه وسلم دی، دلمانځه پابندي کول، دزکات ورکول، حج کول او د رمضان د مياشتې روژې نيول.⁽¹⁾

﴿ هغه بختوره مېرمن چې نکاح يې له اسمانونو بره شوي ﴾

د رسول الله صلى الله عليه وسلم د مېرمنو لړ کې زينب بنت جحش رضي الله عنها هغه سپېڅلې او عزتمنده مېرمن ده چې له يو لوري يې سپېڅلی یاد د سپېڅلي کتاب قران کریم په پاڼو کې راغلی هغه مهال چې د احزاب سورت لاندې ايت نازل شو:

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتُخْفِي النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ^ط
فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا^ج وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٧٧﴾

د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر شونډو خوږه موسکا خپره وه او ويل يې: ((خوک به زينب رضی الله عنها ته لار شي چې دا زېرى هغې ته ورکړي چې الله تعالى له اسمانونو بره د هغې واده له ماسره وکړ))؟
دا ځانگړې شرافت و چې الله تعالى پرې زينب رضی الله عنها د مومنانو له نورو مېندو ځانگړې کړې، زينب رضی الله عنها به د الله له لورې ددې شرافت او لورينې پر بنسټ ځان تر نورو عزتمند گانه، وياړ به يې کاوه، پر نورو مېرمنو به يې ځان ستر گانه او ويل به يې :

(۴) - (زَوَّجَكُنَّ أَهْلُكُنَّ وَزَوَّجَنِي اللَّهُ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ) ⁽¹⁾

ژباړه : ستاسو د واده چارې ستاسو د کورنيو غړو برابرې کړي او زما واده له محمد مصطفیٰ صلى الله عليه وسلم سره الله تعالى له اووه اسمانونو پورته کړی.

﴿ له مېرمن سره دې حج ته لار شه! ﴾

(۵) - عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، يَقُولُ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ يَقُولُ : لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ ، وَلَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ ، فَقَامَ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَةً ، وَإِنِّي اكْتَسَبْتُ فِي غَزْوَةٍ كَذَا وَكَذَا ، قَالَ : «انْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ» ⁽²⁾

ژباړه: ابو معبد د ابن عباس رضی الله عنهما نه روایت کړی، ابن عباس رضی الله عنهما وايي : له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې يوه خطبه کې داسې واورېدل، چې ويل يې: خلوت دې نه کوي يانې هېڅ سړی دې له يوې پردې بڼې سره نه يوځای کېږي، مگر په

¹ سنن الترمذي ت شاکر (5/ 355) امام الالباني رحمه الله پرې د صحيح حکم کړی.

² صحيح مسلم (2/ 978)

داسې حال کې چې له هغې سره شرعي محرم موجود وي او سفر دې نه کوي بنځه مگر له محرم سره يو سپری ودرېد ويې ويل: ای د الله رسوله! زما مېرمن حج ته تللې او زما نوم په فلانکې فلانکې غزا کې لیکل شوی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: لاږ شه له خپلې مېرمن سره دې حج وکړه.

گټه: د حدیث نه معلومېږي چې مسلمانانې بنځه دې له پردې نارینه سره نه یو ځای کېږي او دا د مسلمانې مېرمن عقیدوي مکلفیت دی، چې د الله تعالی او د هغه د رسول په بشپړ ډول اطاعت وکړي او خبره یې ومني، محرم هر هغه چا ته ویل کېږي چې له هغه سره د بنځې واده کول تل لپاره حرام وي، لکه: پلار، ورور، تره، ماما او داسې نور. او اجنبی هغه چا ته ویل کېږي چې هغه سره له اصله (اره) واده کول روا وي که څه هم چې د خپلوانو له جملې څخه وي په ځانگړي توگه د مېړه ورور او دې ته ورته نور خپلوان، ددې ټولو سره خلوت او ځانته کېدل حرام دي.

﴿ لېور مرگ دی! ﴾

٦- محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي: (إِيَّاكُمْ وَالذُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَفَرَأَيْتَ الْحَمُو؟ قَالَ: الْحَمُّ الْمَوْتُ)⁽¹⁾

ژباړه: بنځو ته له ورتگ نه ځان وساتئ!

يو انصاري وويل: ای د الله رسوله! د لېور په اړه معلومات راکړئ؟

¹ صحیح البخاري ٧/٣٧

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : لېور مرگ دی .
رسول الله صلى الله عليه وسلم چې د لېور يادونه وکړه ، مانا او موضوع
يې داوه چې خومره د شر او فساد وېره چې له لېور نه کېږي ، هومره له
بل چا نه ، نه کېږي ، ځکه ده لپاره د ورور کور ته په ننوتلو ، تلو او راتلو
کې اسانتيا ډېره وي .

لېور يې پر مرگ د سختې وېرې او هيبت له امله نومولې .
گوا چې لېورونو سره د تندرمانو خلوت ، يو ځای کېدل ، فساد ، فتنې ،
کېوالی او په دين کې هلاکېدلو ته دومره انسان رسوي ، لکه څنگه چې
مرگ انسان د زمکې له مخ نه لرې کوي .

پر همدې بنسټ د مسلمانې مېرمن مسؤليت دادی چې د ژوند په نړۍ
کې به له دا ډول شرعي مخالفتونو څخه ځان په کلکه ساتي ، دا مهال
ډېری مسلمانان نارينه او بنځينه دا ډول شرعي مقرراتو ته پاملرنه نه
کوي .

پر مسلمانې مېرمن لازم دي ، چې د ژوند په نړۍ کې له کور نه د وتلو
پر مهال د شرعي حجاب پر بنکلي پوښاک ځان وپوښي ، خپله څرگنده
بڼه پر داسې اسلامي بڼه جوړه کړي چې له اغېز نه يې د سيرت پټ
ساتل شوی چاپيريال لا نور هم وساتل شي او د ناوړه عقېدې او منافقانو
شرمخانو له دارلو وژغورل شي .

(۷) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«صِنْفَانِ مِنَ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا، قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا
النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَأَسِيَّاتٍ عَارِيَّاتٍ مُمِيلَاتٍ مَائِلَاتٍ، رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ

الْمَائِلَةَ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلَا يَجِدْنَ رِجْلَهَا، وَإِنَّ رِجْلَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا⁽¹⁾

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم ویلي: دوه ډوله دوزخیان دي چې لیدلي مې نه دي، یوه ډله هغه خلک دي چې له هغوی سره به د غوایانو د لکیو په څېر قمچینې وي چې خلک به پرې وهي، بله ډله هغه ښځې دي چې پټې بر بندې وي، خلک به ځان ته راجلبوي، سرونه به یې د خراساني اوبانو د بوکانو په څېر اوچت او مایل وي، دا ښځې جنت ته نه شي داخلېدلی، حال دا چې د جنت خوشبويي له لرې واټن څخه محسوسېږي.

رسول الله صلی الله عليه وسلم دا ښځې پټې بر بندې بللي، ځکه هغوی سره له دې چې جامې اغوندي، مگر بیا هم هغوی بر بندې دي، ځکه د هغوی جامې د نري والي له امله د پتوالي دنده نه ترسره کوي، په اوسني عصر کې د ډېرو ښځو جامې دغه شان وي.⁽²⁾ ځینې وايي: د پټو بر بندو څخه هدف دادی چې دوی بدن پټوي، مگر پرونی له ځان پورې کلک تاووي، جامې داسې تنگې جوړوي چې د بدن غړي یې جلا جلا معلومېږي.⁽³⁾

﴿ د درېو شپو سفر؟ ﴾

اسلام د قران او نبوي سنتو په غبرگو پلوشو کې مسلمانې مېرمن ته د ژوند په پراخه نړۍ کې د نورو ټولو مالي او مانيزو حقونو سر بېره له کور

¹ صحيح مسلم ۳/۱۶۸۰

² الحلال و الحرام فی الاسلام ۲۳ مخ

³ شرح النووي ۱۷ج- ۱۹۰ مخ / د قيامت علامې الدكتور يوسف بن عبدالله الوابل

نه بهر د وتلو برخه کې هم داسې بنسټيزې سپارښتنې کړي چې پر عملي کولو يې مؤمنه مېرمن ددنيا او اخرت په جوړه نړيو کې له نېکمرغۍ څخه برخمنه کېږي او هم يې د سپېڅلي روح مرغلرین قنديل له مکروبي حشراتو ساتل کېږي.

۸) — (عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»⁽¹⁾)
 ژباړه: ابن عمر رضی الله عنهما د حدیث راوي دی، رسول الله ویلي: **بنځه دې درې ورځې سفر نه کوي، مگر له خپل شرعي محرم سره.**

همدا راز صحیح مسلم کې حدیث دی، عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ، تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، تُسَافِرُ مَسِيرَةَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ)⁽²⁾

ژباړه: هېڅ یوې مېرمنې ته چې پر الله تعالی او د اخرت په ورځ ایمان لري، روا نه دي چې درې شپې (ځانته) سفر وکړي، مگر په داسې حال کې یې کولی شي چې شرعي محرم ورسره وي.

1 صحیح البخاري ۲/۴۳

2 صحیح مسلم ۲/۹۷۵

﴿ مسلمانانۀ مجاهده او طبيه مېرمن ﴾

د مسلمانې مېرمن شخصيت هغه مهال لا زيات روښانه او ځلانده شو، کله چې الله تعالی د غوره زمانو په غېږه کې ددې بشري حورې پر جبین د ايمان او اسلام تجلې او پلوشې ولورولې، همدا لامل و چې د مسلمانې مېرمن د زړه په محل کې د الله تعالی او رسول الله د مینې رڼاگانو خپلې پلوشې غاړه په غاړه کولې او هڅه یې کوله چې د توحیدد سپېڅلي بیرغ د رپاند ساتلو لپاره د محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم تر مشرۍ لاندې د جهاد په سنگرونو کې د خپلو پلرونو، ورونو او خاوندانو په څنگ کې ودرېږي، د هغوی همتونه لوړ کړي، ملاوې ور وټړي، د ټپیانو ټپونو ته دوا او مرهم برابر کړي، ډاډگېرته ورکړي، د ناروغانو پوښتنه وکړي او په ټولیز ډول د سنگر زلمیانو ته زړه ورکړي چې پایله کې د عزت دین لا نور هم پیاوړی او عزتمن شي.

(۹) - عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، قَالَتْ: «غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، أَخْلَفُهُمْ فِي رِحَالِهِمْ، فَأَصْنَعُ لَهُمُ الطَّعَامَ، وَأُدَاوِي الْجَرْحَى، وَأَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى»⁽¹⁾

ژباړه: ام عطيه رضي الله عنها وايي: له گرانقدره پيغمبر صلی الله علیه وسلم سره مې اووه غزاگانو کې گډون کړی د هغوی د سامانونو او کاليو لپاره به مې د هغوی د ځای ناستي په توگه دنده سرته رسوله، خوراک څښاک به مې هغوی ته برابرول، د ټپیانو د ټپونو درملنه به مې کوله او همدا راز به مې د ناروغانو چوپړ کاوه.

انس بن مالک رضي الله عنه د حديث راوي دی، دی وايي: رسول الله به ام سلمة رضي الله عنها او د انصارو له مېرمنو څخه يوه ډله له ځان

سره غزا ته ملگري کوله ، بيا به نو هغوی (د جهادي سنگر اتلانو ته) اوبه ورکولې او هم به يې د ټپيانو د ټپونو درملنه کوله. ⁽¹⁾

﴿ د سنگر اتلاني ﴾

(۱۰) - (عَنْ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَتْ: «كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْقِي وَنُدَاوِي الْجُرْحَى، وَنُرُدُّ الْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ» ⁽²⁾)
ژباړه: ربيع بنت معوذ رضی الله عنهما ويلي: موږ به له نبي صلی الله عليه وسلم سره غزا کې ملگري و، غازيانو ته به مو اوبه ورکولې، د ټپيانو درملنه به مو کوله او شهيدان به مو مدينې منورې ته رالېږدول.

﴿ د ام حرام رضی الله عنها مېرانه او شهادت ﴾

(۱۱) - (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ابْنَةِ مِلْحَانَ، فَاتَّكَأَ عِنْدَهَا، ثُمَّ ضَحِكَ فَقَالَتْ: لِمَ تَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي يَرَكْبُونَ الْبَحْرَ الْأَخْضَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، مِثْلَهُمْ مِثْلُ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسْرِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، قَالَ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا مِنْهُمْ» ⁽³⁾)
ژباړه: عبدالله بن عبدالرحمن انصاري د انس رضی الله عنهما نه روايت کوي، وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم د ملحان د لور (ام حرام رضی الله عنها) کور ته ورغی، هلته يې ډډه ووهله، بيا يې وخنډل. د ملحان لور ورته وويل: يا رسول الله صلی الله عليه وسلم! ولي مو وخنډل؟

¹ رواه مسلم

² صحيح البخاري ۴/۳۴

³ صحيح البخاري (33/4) - شخصية المرأة المسلمة ۸۲ مخ

رسول الله وويل : زما د اُمت حُيني كسان به په شين سمندرگي كې جهاد لپاره سفر كوي ، د دوى مثال به داسې وي لكه بادشاهان په كورنيو .

أُم حرام رضى الله عنها وويل : اى د الله رسوله!

الله تعالى نه وغواړه چې ما له دوى څخه كړي!

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل : (أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ ، وَكُنْتِ مِنَ الْآخِرِينَ) ته له لومړنيو څخه يې او نه يې له وروستنيو څخه .

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا زېرى هغه مهال ثابت او په حقيقت بدل شو ، كله چې يادې مېرمن له عبادة بن الصامت رضى الله عنه سره واده وكړ او له هغه سره د جهاد په نيت روانه شوه ، سمندري بېړۍ كې د معاويه رضى الله عنه له مېرمن قرظة سره كېناسته ، كله چې راستنه شوه ، په سورلي سپره شوه ، د سورلي څاروي يې شوخي وكړه ، ټوپونه يې كړل ، اُم حرام رضى الله عنها ترې راوغورخېده او شهیده شوه. ⁽¹⁾

ددې اتلې او مجاهدي مېرمن قبر تر نن ورځې د يو سپېڅلي خلي او منار په توگه په قبرص كې پاتې دى ، خلك يې د الله تعالى په لاره كې د مجاهدي او مسلماني مېرمن په صفت ياد كوي ، د هغې له قبر سره څو شپې درېږي او وايي : دا د هغه نېكې مېرمن قبر دى چې الله تعالى په رحمت نازلې. ⁽²⁾

همدا راز ددې په څېر نورو ډېرو مېرمنو د اسلام د مرستې او د الله تعالى د لارې په جهاد كې په مينه گډون كړى ، د بېلگې په توگه له

¹ فتح الباري ٦ جلد - ٧٦ مخ ، كتاب الجهاد

² الحلية ٢ ج - ٦٢ مخ ، الصفة الصفوة ٢ ج - ٧٠ مخ

رسول الله سره به ام ايمن رضی الله عنها غزاگانو ته حاضرېدله، دا مجاهده مېرمن د احد، خيبر، مؤته او حنين په غزاگانو کې حاضرې شوې وه چې په ډېرو لوړو ايماني او جهادي عملونو به يې لاس پورې کاوه او تر ټولو سربېره به يې د غازيانو ستر چوپړ دا کاوه چې د ټپيانو درملنه به يې کوله او د سنگر سختيو وهلو غازيانو ته به يې د خښاک اوبه ورکولې.⁽¹⁾

﴿ جنتي مور ﴾

(۱۲) - د اسلام او ايمان د جوړه ايجابي حقيقتونو د منلو، خپرولو او ملاتړ په لاره کې د نبوي مهال مېرمنو هم کارنده ونډه اخيستې او د توحيد په لاره کې يې آن د خپل زړگي ټوټې نذرانه کړي. د ستر صحابي سعد بن معاذ رضی الله عنه گرانه مور (کبشه بنت رافع انصاريه) لور هغه مسلمانانه او صبرناکه مېرمن وه چې د خپل زړگي ټوټه نازولې زوی عمرو بن معاذ رضی الله عنهما يې د الله تعالی په لاره کې شهيد او قرباني شو، کله چې د احد له غزا نه د مجاهدينو اعلى مشر د رحمت نبی محمد مصطفى صلی الله عليه وسلم او نور غازيان راستانه شول، خلکو د الله د لارې غازيانو د هرکلي او نندارې لپاره د هغوی د راتگ لارې څارلې، محمد مصطفى صلی الله عليه وسلم هم پر خپل اس سپور و او سعد بن معاذ رضی الله عنه د اس واگي په لاس کې نيولې وې، د سعد بن معاذ رضی الله عنه مور چې کله رسول الله صلی الله عليه وسلم وليد، د هغه لور ته پر خښاسته ورغله، سعد چې کله خپله مهربانه مورکې وليده، رسول الله ته يې وويل: يا رسول الله!

¹ شخصية المرأة المسلمة ۸۳ مخ

دا زما مور ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم هغې ته هرکلی او سترې مشې وويله او د هغې څنگ ته يې اس ودراره، د سعد مور د رسول الله صلى الله عليه وسلم څنگ ته ورنږدې شوه، بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم هغې ته د هغې د شهيد زوی عمرو بن معاذ د شهادت تعزیه (ډاډگېرنه) ورکړه، هغې ته او د هغې د کورنۍ ټولو شهيدانو ته يې د جنت زېري واوروه او هغوی لپاره يې دعا وکړه.⁽¹⁾

﴿ د نړۍ تر ټولو خوږو خبره ﴾

هغه مهال چې الله تعالى مسلمانان د اسلام پر ستر نعمت ونازول او له دې سترې معنوي پانگې نارينه او مسلمانان ټول برخمن شو، اسلام د عدل او اعتدال پر بنسټ د نارينو په څېر بنځمنې هم په لوړو ارزښتونو سينگار کړي او د قراني او نبوي ريښتينو تاريخونو به زرینو پاڼو کې يې دوی له داسې سترو حقونو برخمنې کړي چې د نامسلمو اديانو پلويان يې لوړ مقام ته د رخې په ډول گوته پر غاښ د حیرانۍ په سېلاب لاهو کېږي کله چې د اسلام او توحيد لمر له خپلو رنگینو پلوشو سره راوخوت او پر خپلې ډېرې پرېښونکې رڼا يې د عربو دنيا روښانه کړه الله تعالى مسلمانان مېرمن هم کله د مور، کله د لور، کله د خور، کله د مېرمن، کله د عمې، کله د خالې او کله پر نورو بېلابېلو نومونو او صفتونو د بېلابېلو حقونو او ارزښتونو برخمنې کړې، د بېلگې په توگه د بنځمنو په دې انساني عالي هار کې مور تر نورو ټولو لومړی مقام لري که څه هم چې اسلام په غوره عملونو کې له مور

¹ شخصية المرأة المسلمة ۸۳ مخ

او پلار دواړو سره ښه سلوک او له هغوی سره ښېگڼې غبرگې یادوي، مگر مور د یو شمېر کړاوونو گاللو له امله ځانگړنې لري اسلام یې هم د کړاوونو گاللو له امله درناوی کوي او پر لوړ ناز یې نازوي.

(۱۳) - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ، قَالَ: " ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أَبُوكَ" (1)

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی، وايي: رسول الله صلي الله عليه وسلم ته يو سړی راغی، ترېنه یې پوښتنه وکړه: په خلكو كې تر ټولو ډېر زما لپاره د نېك چانس لايق څوك دی؟ رسول الله صلي الله عليه وسلم ځواب ورکړ: ستا مور.

هغه وويل : بيا څوك؟

رسول الله صلي الله عليه وسلم وويل : ستا مور.

هغه سړي وويل : بيا څوك؟

رسول الله صلي الله عليه وسلم وويل : ستا مور.

هغه وويل : بيا څوك؟

رسول الله صلي الله عليه وسلم وويل : ستا پلار.

﴿ د فطرت هېنداره ﴾

اسلام هغه سپېڅلی دین دی چې د انسانیت د بشپړ جوړښت لپاره یې هره لاره چاره چې مؤمن بنده او مسلمانانه مېرمن پرې د دنیا او اخرت بنایست ترلاسه کولی شي، بیان او ښودلې ده.

د بېلگې په توگه: محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي:

¹ صحیح مسلم (4/ 1974)

(۱۴) - (عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فَلْيَغْتَسِلْ) ⁽¹⁾
 ژباړه: عبدالله بن عمر رضي الله عنهما د حديث راوي دي، رسول الله صلي الله عليه وسلم څوك چې له نارينه او بنځمنو څخه د جمعې لمانځه لپاره ورځي، نو غسل دې وكړي.

گران قدرو مسلمانو خویندو!

په دې هیله چې د ایمان له مانيزو جوړو سره د څرگندې بنکلا، نظافت او جمال جوړې هم ملگري کړئ او د فطرت هېنداره مو پر داسې قيمتي، اسلامي او مذهبي گانو سينگاره کړئ چې پر برکت يې جنت الفردوس کې مېلمنې شي.

﴿ د غابونو نظافت او بنکلا ﴾

مسلمانان مېرمن د بدن، جامو او نور نظافت په څنگ کې اسلام د غابونو د پاکو ساتلو لور ته هڅولې ده او دې ته يې خیر کړې ده چې د خولې د خوشبويي خیال به ساتي، هغه پر دې مانا چې په خوله به داسې بدې خبرې، غیبت، تهمت پورې کول او کنځلې نه کوي چې له خولې څخه يې د دروغو او نورو ناوړو خبرو د بوی وړمې خورې شي، همدا راز په ظاهري ډول به هڅه کوي چې پیاز او اوږې کارول هومره زیات نه کړي چې د خولې له بد بوی څخه يې پرستو ته هم زیان ورسېږي، کله چې مسلمانان مېرمن دې ټکو ته پام وکړي طبیعي ده چې د غابونو د بنکلا خیال به هم ساتي او هم به يې پاک ساتي، هغه که پر مسواک، د غابونو کریم یا نورو خیزونو سره وي.

¹ صحیح ابن خزيمة (3/ 126)

أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بِهِ د خپلو غاښونو نظافت او ښکلا ډېر خیال ساته، صحیح بخاري کې راغلي، مجاهد د عائشې رضی الله عنها د خوريي عروۍ رضی الله عنه نه نقل کړي، هغه ویلي: مور به د عائشې رضی الله عنها په کوټه کې د هغې د غاښونو د مسواک کولو غږ اورېده. (۱۵) - (عَنْ عَطَاءٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ مُسْتَنْدِينَ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، وَإِنَّا لَنَسْمَعُ ضَرْبَهَا بِالسَّوَاكِ تَسْتَنُّ) (1)

ژباړه: همدارنگه صحیح مسلم کې راغلي: عطاء د عروه بن الزبير رضی الله عنه نه نقل کړی، عروه رضی الله عنه وايي: ما او ابن عمر رضی الله عنهما، د عائشې رضی الله عنها حجرې ته ډډه وهلې وه او مور د هغې د مسواک غږ اورېده چې پر خپلو غاښونو یې وهل.

﴿ له خپلو وېښتانو سره مینه وکړئ! ﴾

(۱۶) - د اسلام په سپېڅلي دین کې د انساني شخصیت کرامت او ارزښتونو ته په پام سره رسول الله صلی الله علیه وسلم د سیرت د ښکلا په څنگ کې د صورت ښکلا ته هم د پاملرنې امر کړی، که څه هم چې بدني او صوري ښکلا پناه کېدونکې ده، خوبیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم د نظافت شکلي او څرگندې ذوقی شرعي ښکلا ساتنې ته خپل امتیان وربللي دي.

وېښتان هم د بدن په ظاهري ښکلا کې ځانگړی ارزښت لري، له همدې امله د ابو هريره رضی الله عنه په روایت شوي حدیث کې راغلي، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي دي:

(مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ) (1)

ژباړه: څوک چې وېستان لري، د خپلو وېستانو درناوی دې وکړي.

په اسلامي ذوق کې د وېستانو پاکوالي، رمنخول، خوږبويه کول، د شکل او څپرې بنکلا سمبالول، د وېستانو درناوی بلل شوی دی.

رسول الله صلی الله عليه وسلم دا نه خوښوله، چې یو سړی دې د خپل سر یا ږیرې وېستان داسې گډوډ او ببر پرېږدي، چې لیدونکو ته د شکل او وېستانو د بنکلا او نظافت په نه مراعاتولو د شیطان په څېر ښکاري.

رسول الله صلی الله عليه وسلم هم داسې کسان د ظاهري څپرې د گډوډۍ له امله له شیطان سره ورته ښودلي، امام مالک رحمه الله په مؤطا کې له عطاء بن یسار نه په مرسل ډول حدیث نقل کړی، ویلي یې دي:

((رسول الله صلی الله عليه وسلم په جومات کې ناست و، یو ببر سړی او ببر ږیری سړی راننوت.

رسول الله صلی الله عليه وسلم په خپل مبارک لاس ورته داسې اشاره وکړه، لکه هغه ته چې د سر او ږیرې د وېستانو د اصلاح او سمونې حکم کوي، رسول الله صلی الله عليه وسلم همداسې وکړل او هغه سړی بېرته ستون شو.

رسول الله صلی الله عليه وسلم وویل: ((ایا داسې یو څوک چې ږیره او د سر وېستان یې ببر وي تر هغه ببر سړي غوره نه دی چې څوک یې په لیدو ووايي، ته به وا شیطان دی.))

د رسول الله صلی الله عليه وسلم په تشبیه کې دا خبره څرگنده ده، چې د ببر سړي سړي تشبیه یې له دې امله له شیطان سره کړې، چې د

¹ سنن أبي داود ۴/۷۶

اسلام په سپېڅلي دين كې شكلي، نظافت، جوړښت او ښكلا ته ډېره پاملرنه شوې ده.

رسول الله صلى الله عليه وسلم به تل په انساني څېره كې د ښكلا ساتنې او پالنې ته ډېره پاملرنه كوله، كله به يې چې داسې څوك وليد، چې وېښتان به يې رېمنځ كړي نه وو او خواره واره به وو، نو د هغه كس د څېرې ظاهري بڼې ته نه پاملرنه او كمې به يې نورو ته په داسې توگه ياداوه، چې نور ترې ځان وساتي او نوموړی شخص به يې په نبوي مرموزه ژبه پوهاوه.

د شهيد عبدالله گران زوی جابر رضی الله عنه وايي:

((رسول الله صلى الله عليه وسلم زموږ څنگ ته راغی، يو بير سړی سړی يې وليد، چې وېښتان يې جرپر او خواره واره وو.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: دا سړی رېمنځ يا داسې څه نه مومي چې وېښتان پرې جوړ او رېمنځ كړي⁽¹⁾)).

څرنگه چې اسلام نارينه وو ته د سر د وېښتانو د ساتنې او پالنې يانې رېمنځونې حكم كړی، همداسې حكم يې ښځمنو ته هم كړی دی، چې د خپلو وېښتانو پالنه او سمبالنه وكړي، پاك او خوږبويه يې وساتي.

اسلام ښځمنو ته هم له ژوند سره په مينه كې د ښكلا باب پرانيستی، چې له دې لارې له خپل ژوند سره مينه وكړي، د سيرت او صورت غبرگې ښكلاوې وپالي او د زينت او سينگار پالنې په برخه كې د قرآن كريم او نبوي سنتو له ټاكليو پولو څخه هاخوا وانه وړي.

¹ مسند احمد. النسائي.

﴿علمي گانه مو هېره نه شي﴾

(۱۷) - (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ).⁽¹⁾

ژباړه: ابن ماجه د انس بن مالک رضی الله عنه په روایت د علم او اخلاقو د معلم حدیث نقل کړی، محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي: د علم طلب او لاسته راوړل په هر مسلمان (نارینه او مېرمن) فرض دي.

په ټولیز ډول د قران او سنت له لارښوونو راڅرگندېږي چې نارینه او ښځمنې د زده کړې په سرحد کې مساوي او برابرې دي، مگر دا خبره ښایي په پام کې ونیول شي چې نارینه او ښځمنې د هغو علمونو په زده کړه کې چې فرض عین یا فرض کفایي دي او دا اصل له هغه مهال نه منل شوی چې علم په اسلامي ټولنه کې راڅرگند شوی، پر همدې بنسټ مسلمانان مېرمن به تر هغې د علم له څراغ نه رڼا لاسته راوړي چې تر کوم وخت پورې یې عقیدې، دین، شخصیت، حیا او عزت ته د فساد او فتنې گواښ نه وي، بلکې د شرعي مقرراتو په رڼا کې د حجاب په جوړه کې د علم ستر نعمت ترلاسه کولی شي، په مېرمنو کې د دیني او مذهبي علم د زده کړې ولولې له پیل راهیسې څپانده دي.

د اسلام په لومړنیو ورځو شپو کې د انصارو مېرمنو رسول کریم صلی الله علیه وسلم ته وویل: مور لپاره له خپل لورې یوه ورځ وټاکئ چې د علم زده کړه پکې وکړو!

خکه نارينه پر مور زورور شوي دي يانې (تاسو له هغوی نه مور ته نه اوزگارپرئ).

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: سمه ده! دا فلانکی ورخ ستاسو د راغونډېدلو لپاره شوه.

بيا به نو رسول الله صلى الله عليه وسلم هغوی ته په ټاکلي وخت ورته وعظ او نصيحت به يې ورته کاوه او هم به يې د شرعي احکامو تعليم ورکاوه. (1)

﴿ غوره مېرمنې ﴾

د نبوي دور مېرمنو به د دين د شرعي مسئلو په زده کړې کې له پوښتنو څخه حيا او شرم نا کاوه، خکه ديني پوښتنه د ناپوهی درملنه ده کله به چې مذهب پالونکو مېرمنو له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه د ديني مسئلو په اړه پوښتنه کوله، نو أم المومنين عايشې رضی الله عنها به د وياړ په توگه ويل:

۱۱۸- (وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «نِعْمَ النِّسَاءُ نِسَاءُ الْأَنْصَارِ لَمْ يَمْنَعَهُنَّ الْحَيَاءُ أَنْ يَتَفَقَّهْنَ فِي الدِّينِ» (2)

ژباړه: ډېرې ښې او ښکې مېرمنې د انصارو مېرمنې دي چې حيا په دين کې له علم او پوهې څخه منع نه کړې.

دا حديث د انصارو د ښځو مانيز ارزښت او شرافت څرگندوي چې د شرم او حيا له امله يې د دين، قران او سنت زده کړه پرې نه ښوده، بلکې د اسلامي حجاب په جوړه کې يې له گران پيغمبر او د هغه له

¹ فتح الباري، کتاب العلم

² صحيح البخاري ۱/۳۸

گراني عالمي مېرمني عائشي رضي الله عنها څخه د دين پوهه ترلاسه کړه، الله تعالى دې يې جنت الفردوس کې مېلمني کړي.

﴿د بنحو احتلام؟!﴾

۱۹)۔ ام سلمه د ملحان لور د انس بن مالک رضي الله عنه گرانه مور نبي عليه السلام ته راغله ويې ويل :

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ، فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلِ إِذَا احْتَلَمَتْ؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَتْ الْمَاءَ فَغَطَّتْ أُمَّ سَلَمَةَ، تَعْنِي وَجْهَهَا، وَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْتَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ؟ قَالَ: نَعَمْ، تَرَبَّتْ يَمِينُكَ، فَبِمَ يُشْبِهُهَا وَلَدَهَا)⁽¹⁾

ژباړه: اى د الله رسوله! الله تعالى د حق له بيانولو څخه حيا نه کوي، ايا پر بنحوي غسل شته، کله يې چې احتلام وشي يانې (شيطان يې تېرباسي)؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : هو؛ کله چې اوبه وويني.

ام سلمه رضي الله عنها د حيا له امله مخ پټ کړ او ويې ويل :

اى د الله رسوله! د بنحوي هم احتلام کېږي؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل : هو؛ بني لاس دې په خاورو کې ککړ شه (چې داسې نه وي) نو د څه له امله يې بچي د مور په څېر يا مور ته ورته وي.

﴿ فالگرته مه ورځي! ﴾

(۲۰) - عَنْ صَفِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً. (1)

ژباړه : صفيه رضي الله عنها د رسول الله صلى الله عليه وسلم د ځينو مېرمنو څخه روايت كړى ، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي : څوك چې كاهن ، نجومې يا فال ليدونكي ته ورشي او له هغه څخه د غيبو د څه شي په اړه پوښتنه وكړي د هغه څلوېښت ورځې يا شپې لمونځ نه قبلېږي .

اسلام په هر اړخيز ډول بشپړ دين دى ، الله ته غوره دين دى ، الله تعالى د سپېڅليو انسانانو لپاره غوره كړى دى او دا قراني پيغام هم دى پر همدې بنسټ د غيبو خزاني الله سره دي او الله تعالى عالم الغيب دى ، يو داسې انسان ته لاس ورغځول چې سیرت يې په شرك ، كوډو او بدعتونو لړلى وي چې ته زما فال وگوره چې زما په نصيب كې يې ماته څه ليكلي ، له اسلامي ، قراني او نبوي لارښوونو خلاف عمل دى او دا كار ډېرې ناخبرې مېرمنې سرته رسوي ، بنايي مسلمانې مېرمنې له داسې كړنو ځان وساتي چې الله تعالى د غضب او قهر وړ ونه گرځي .

همدارنگه ابو داود د ابو هريرة رضي الله عنه په روايت حديث نقل كړى ، نبي صلى الله عليه وسلم ويلي : (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ:

مَنْ أَتَيْكَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ بَرَّ بِرِيٍّ بِمَا أُنزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (1)

ژباړه: څوك چې نجومې او كاهن ته ورشي، د هغه پر خبرو تصديق وكړي په تحقيق سره دى له هغه دين وحى او شرافت نه بېزاره شوى دى چې پر محمد صلى الله عليه وسلم نازل شوى.

﴿ فولادي ډال ﴾

مسلمانان مېرمن عقيدوي مكلفيت لري چې د الله عبادت سره غاړه غړې شي او د خپل نفس د پاكوالي په لټه كې شي، هغه مېرمن خورا نېكمرغه ده چې خپل روح د الله په عبادت صيقل كړي په ټوله مانا سره د الله د عبادت لور ته وړاندې شي، نفس يې پاك وي، زړه كې يې اطمینان شتون ولري، فكر يې د قران، الهي ذكر او تسبیحاتو پر پلوشو روښانه وي، وجدان يې د مخالفت او گناه له خپرو پاك وي، د شيطان لپاره د جال او رسۍ په توگه ځان نه سپاري، د پياوړي ايمان په ځواك د شيطاني وسوسو څخه په امن كې وي، تل د الله نه بڅښنه غواړي، له گناهونو توبه وباسي او خپل ايمان د توحيد پر كلمه تازه ساتي دا چې د الله ياد متقيانو لپاره د شيطان د وسوسو په مقابل كې د فولادي ډال حيثيت لري، د همدې له امله رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه كرامو ته ويل:

(۲۱) - (وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: جَدُّوا إِيمَانَكُمْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ نُجَدُّ إِيمَانَنَا؟ قَالَ: أَكْثَرُوا مِنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) (2)

¹ مسند أبي داود الطيالسي ۱/۳۰۰

² مسند أحمد ط الرسالة (328 /14)

ژباړه: ايمان مو تازه كړئ! ورته وويل شو: اى د الله رسوله څنگه يې تازه كړو؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: لا اله الا الله ډېر وايئ!

﴿ د مور چوپړ د كرامت شمله ده! ﴾

(۲۲) - امير المومنين عمر فاروق رضی الله عنه له يمن نه د راتلونكو جهادي قافلو څارنې لپاره په يوه لويه لار ولاړ و، پوښتنه به يې كوله: په تاسو كې اوپس شته؟

تل به يې له هرې قافلې نه پوښتنه كوله، تر دې چې اوپس يې وليد.

عمر فاروق رضی الله عنه ورته وويل: ته اوپس يې؟

اوپس وويل: هو؛

عمر فاروق رضی الله عنه وويل: له مراد نه بيا له قرن نه؟

اوپس وويل: هو؛

عمر ترې وپوښتل: پر تا برگي مرض و چې اوس ترېنه جوړ شوى يې،

او يوازې د درهم په اندازه ځاى پاتې دى؟

اوپس وويل: هو؛

عمر فاروق رضی الله عنه وويل: ستا مور وه؟

هغه وويل: هو؛

امير المومنين عمر فاروق رضی الله عنه وويل:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أُمَّدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ، مِنْ مُرَادٍ، ثُمَّ مِنْ قَرْنٍ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِلْبَرَّةِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ»

فَاسْتَغْفِرْ لِي، فَاسْتَغْفَرَ لَهُ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: الْكُوفَةَ، قَالَ: أَلَا أَكْتُبُ لَكَ إِلَى عَامِلِهَا؟ قَالَ: أَكُونُ فِي غَيْرَاءِ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيَّ.⁽¹⁾

ژباړه: له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه مې اورېدلي و، ویل یې: پر تاسو به د یمن له جهادي قافلو سره اویس د عامر زوی، هغه چې له مراد او بیا له قرن څخه دی راځي، پر هغه به برگی مرض وي، له هغه به جوړ شوی وي، یوازې د یو درهم په اندازه ځای به ترې داغمن پاتې وي، د هغه به مور وي چې دې به له هغې سره احسان او ښه سلوک کوونکی وي، که چېرې پر الله تعالی سوگند وکړي، سوگند به ورته پوره کړي، که ستا طاقت وي چې ستا لپاره بخښنه وغواړي، نو دا کار وکړه، اوس نو زما لپاره الله تعالی نه بخښنه وغواړه!؟

(اویس قرني) عمر رضی الله عنهما لپاره بخښنه وغوښتله، عمر رضی الله عنه ورته وویل: اوس نو کوم لور ته د تللو اراده لري؟ اویس وویل: د کوفې پر لور.

عمر رضی الله عنهما ورته وویل: د کوفې والي ته به خط درکړم چې مرسته درسره وکړي.

اویس وویل: زما دا خوښېرې چې فقیرانو کې واوسېږم. عمر رضی الله عنهما ورته وویل: له مور سره احسان او نېک سلوک اویس قرني هومره لوړ مقام ته ورساوه چې محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم به صحابه کرامو ته وصیت کاوه، که اویس قرني مو وموندل دعا ترې وغواړئ.

اسلام د پلار او مور دواړو حقونو ته ژمن دی، دا چې مور له بچيو سره له پيل نه تر پايه ډېر کړاونه گالي، لومړی ماشوم د خپلې گېډې په مرغلرينه ودانۍ کې ساتي بيا يې له زوکړې وروسته د خپلې غېږې په حرم کې په ناز او نزاکت پالي، خوږې شيدې ورکوي، د زړه وينه ورکوي، مينه ورکوي، هڅه کوي چې له خپل ټول شفقت او مهربانۍ نه يې برخمن کړي، همدا لامل دی چې قران او سنت د مسلمانو مېرمنو په لړ کې د مسلمانې مور حقونه هم په اسلامي پياوړي تار کې داسې پېيلی چې منل او مور پرې نازول د هر مسلمان اسلامي او فطرتي دنده ده.

د ژوند په نړۍ کې مور هغه ستره پانگه ده چې د هغې چوپړ ستر همت ته اړتيا لري د مور چوپړ او د هغې د لورينو پر بنسټ له هغې نه مننه کول د ټولو انبياؤ سنت دي، مور هغه ستره هستي ده چې انسان يې په هېڅ وخت کې حق نه شي پوره کولی که څه هم ټول عمر يې پر شا وگرځوي.

(۲۳) - امام بخاري رحمه الله په الادب مفرد کې د عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما د سترگو ليدلی حال او د هغه وينا نقل کړې، ابن عمر رضی الله عنهما يو يمنی سړی وليد چې د بيت الحرام نه يې طواف کاوه او مور يې په شا کړې وه، داسې يې ويل: زه مې د مور لپاره تابع کړای شوی اوبن يم دومره مې په شا وگرځوله چې هومره به يې زه هم نه يم گرځولی.

ابن عمره! ستاسو په نظر اوس به مې د مور حق او بدله پوره کړې وي؟

ابن عمر رضی الله عنه حُواب ورکړ: (وَلَا بَزْفُرَةَ وَاحِدَةً) ⁽¹⁾
هغه حُواب ورکړ: تا تر اوسه د هغې د یو زگېروي حق نه دی ادا کړی.

یادونه: (زفرة) هغه دردمن تنفس ته ویل کېږي چې بنحینه یې د ولادت په وخت کې کوي.

﴿ د مسلمانې مېرمن جنت او دوزخ؟! ﴾

(۲۴)۔ د اسلام په روښانه دین کې مسلمانې مېرمنې ته دا سپارښتنه هم شوې ده چې د ژوند په نړۍ کې د خپلې جوړې (خاوند) ټولو شرعي حقونو ته ژمنه واوسي، درناوی یې کوي او په ټوله مانا یې شرعي چوپړ ته ملا وتړي، اسلام په دې لړ کې مېرمنو ته د خاوندانو د حقونو تاکید او سپارښتنه داسې تعبیر کړې:

لَوْ كُنْتُ أَمْرُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ، لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا ⁽²⁾

ژباړه: امام ترمذي رحمه الله حديث نقل کړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: که چېرې ما چا ته امر کولی چې یو کس ته دې سجده وکړي نو مېرمن ته به مې امر کړی وی چې خپل خاوند ته سجده وکړي.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ؟ قَالَ: «زَوْجُهَا» قُلْتُ: فَأَيُّ النَّاسِ أَعْظَمُ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ؟ قَالَ: أُمُّهُ ⁽³⁾

¹ شخصية المرأة المسلمة ۱۴۴ مخ

² مسند أحمد ط الرسالة (32/ 145)

³ المستدرک علی الصحیحین للحاکم (4/ 167)

عائشه رضی الله عنها وايي : له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه مې پوښتنه وکړه ، پر مېرمن باندې د ستر حق والا څوک دی ؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل : د هغه خاوند .
 ما وويل : پر سړي ستر حق څوک لري ؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل : د هغه مور .

(۲۵) - (عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، وَيَعْلَى قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ حُصَيْنِ بْنِ مَحْصَنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ عَمَّةً لَهُ أُمَّتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ، فَفَرَعَتْ مِنْ حَاجَتِهَا، فَقَالَ لَهَا: أَدَاتُ زَوْجِ أَنْتِ؟، قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَيْنَ أَنْتِ مِنْهُ؟» - قَالَ يَعْلَى: فَكَيْفَ أَنْتِ لَهُ؟ قَالَتْ: مَا آلُوهُ إِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ، قَالَ: انْظُرِي أَيْنَ أَنْتِ مِنْهُ فَإِنَّهُ جَنَّتِكَ وَنَارُكَ.⁽¹⁾)

ژباړه: يحيى بن سعيد او يعلى د حديث راويان دي ، دى وايي مور ته يحيى حديث بيان كړى ، هغه د بشير نه روايت كړى ، هغه له حصين بن محسن رضی الله عنهما نه روايت كړى ، حصين وايي زما عمه رسول الله صلی الله عليه وسلم ته د يو كار لپاره راغلي وه ، رسول الله صلی الله عليه وسلم ته يې د ژوند په چارو كې څه اړتيا لرله ، كله چې محمد مصطفى د هغه د اړتيا له پوره كولو وزگار شو ، ورته يې وويل : خاوند لري ؟

هنې وويل : هو ؛

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل : ته د هغه لپاره په كومه درجه كې يې ؟

يعلى وايي : داسې يې ورته وويل : ته د هغه لپاره څنگه يې ؟

هغه وويل : څومره مې چې وس وي د هغه چوپړ كوم او په حقونو كې يې كمى نه كوم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : گوره چې ته د هغه په وړاندې چپرې يې ، ځكه هغه ستا جنت او دوزخ دى .

﴿ جنتي مېرمن ﴾

په اسلامي او قراني غبرگو قوانينو كې د مسلمانې مېرمن لپاره په حقيقت كې مانيز زينت او سينگار دا نبودل شوى چې دا به پر اسلامي بڼه او ايماني سيرت بنكلې او پوښلې وي د اسلام او ايمان هر اړخيز ركنونو ته به غاړه ايسنودونكى وي او د ژوند هره شېبه به يې د قران او سنت د ځلانده لمر پر پلوشو روښانه وي ، زړه كې به يې د ايماني نور څراغ روښانه وي او د بدن پر اندامونو به يې د شرعي حجاب پوښاك غوړېدلى وي او هر قدم به يې د اسلامي پولو دننه وي د شرعي واده لرونكي به وي ، د ژوند هره نېكمرغي او د زړه سپېڅلتيا به په قران او سنت كې لټوي ، پر همدې بنسټ كله چې مسلمانې مېرمن خپلو مذهبي لارښوونو ته په عملي توگه ژمنه وي ، الله تعالى به يې د جنت په گلبن كې پر خوښيو ونازوي .

امام احمد او طبراني رحمه الله حديث نقل كړى ، محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم ويلي :

(۲۶) - إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا، وَصَامَتْ شَهْرَهَا، وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا قِيلَ لَهَا: ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ (1)

ژباړه : كله چې مسلمان مېرمن پنځه لمونځونه ادا كړي او د رمضان د مياشتې روژې ونيسي او د خپل خاوند اطاعت او خبره مني او د خپل عورت ساتنه كوي د قيامت په ورځ به ورته وويلي شي له كومې دروازې دې چې زړه غواړي جنت ته ننوځه.

﴿ د جنت زېږي ﴾

(۲۷) - وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَرَزَوُجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ^(۱)

ژباړه: ام سلمه رضي الله عنها حديث روايت كړی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: كومه مېرمن چې په داسې حال كې مړه شي چې خاوند ترې راضي او خوشحاله وي، جنت ته به ننوځي.

پورتني حديث كې رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغې مسلمانې مېرمن يادونه كړې چې د ژوند په اوږدو كې يې له خپل خاوند سره اسلامي او اخلاقي ژوند ترسره كړی وي، د هغه د حقونو درناوی يې كړی وي، تل يې د هغه شرعي غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړی وي او بيا په داسې حال كې خپل مسلمان خاوند څخه په كفن كې مخ كړي چې خاوند ترې په بشپړ ډول راضي او خوښ وي، نو د رسول الله صلى الله عليه وسلم له لورې داسې مېرمن ته د جنت زېږي ورکړل شوی.

¹ العلل الكبير للترمذي / ترتيب علل الترمذي الكبير ۳۷۴ مخ

﴿رانجه به پورې نه کړم!﴾

(۲۸) - وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِنِسَائِكُمْ فِي الْجَنَّةِ؟ " قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: " كُلُّ وَدُودٍ وَكُودٍ إِذَا غَضِبَتْ أَوْ أُسِيءَ إِلَيْهَا أَوْ غَضِبَ زَوْجُهَا قَالَتْ: هَذِهِ يَدِي فِي يَدِكَ لَا أَكْتَحِلُ بِغُمُضٍ حَتَّى تَرْضَى (1)

ژباړه: انس بن مالک رضی الله عنه د حدیث راوی دی، محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي: ایا پر جنتي مېرمنو خبر در نه کړم؟ صحابه کرام وایي، مور وویل: هو؛ ای د الله جل جلاله رسوله خبر مو کړه!

رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: هره زېږوونکې مینه ناکه، مېرمن کله چې په غوسه شي، یا له هغې سره څه بد وکړای شي، یا یې خاوند په غوسه شي، هغه وایي: دا زما لاس ستا په لاس کې دی، تر هغې به پر سترگو رانجه پورې نه کړم، تر دې چې ته راضي نه شي.

یاد شوي حدیث کې محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د هغې مینه ناکې نېکې مېرمنې انځور کښلی، چې د خپل خاوند پر وړاندې د اسلامي اخلاقو په رڼا کې چال چلند کوي د اسلامي امت د زیاتېدو لپاره زامن زېږوي، له خپل خاوند سره مینه کوي، آن تر دې چې د خاوند د رضا او خوښۍ د لاسته راوړنې لپاره په سترگو د رانجو پورې کولو نه انکار کوي.

﴿ پر مسلمانې مېرمن پر بنسټې لعنت وايي! ﴾

(۲۹) - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ، فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ (1)

په صحیحینو کې د ابو هریره رضی الله عنه په روایت حدیث کې راغلي، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: کله چې سړی خپله مېرمن بستر (پالنگ) ته راوبلي او مېرمن د هغې څنگ ته ورنشي، خاوند په داسې حال کې شپه تېره کړي چې پر خپله مېرمن په غضب او غوسه وي نو ملائک تر سبا پورې پر دغې مېرمن لعنت وايي.

دا چې په اسلام کې واده ددې لپاره ټاکل شوی چې د شرعي واده په وسیله سړی او ښځه دواړه له ناوړو کارونو وساتل شي نو پر مسلمانې مېرمن لازم دي چې کله یې خاوند خپل څنگ ته وربولي دا باید د هغه غوښتنه ومني، په داسې حال کې چې کوم شرعي بندیز شتون ونه لري، لکه حیض، نفاس و غیره او که چېرې مسلمانان مېرمن د خاوند بلنې ته ځواب ونه وایي سره له دې چې ښځې ته کوم شرعي عذر موجود نه وي نو بیا ښځه تر سبا پورې د ملائکو په لعنت کې ده او پر ځای ددې چې په صالحه او مسلمانان مېرمن یاده شي د ملائکو په منځ کې پر لعنتي مېرمن یادېږي.

﴿ پام! چې روژه نه شي! ﴾

د اسلام سپېڅلي دين د مسلمانو بنخمنو لپاره د ژوند په هره برخه کې قوانین ټاکلي چې په وسیله یې د دوی او د دوی د خاوندانو تر منځ د د مینې او هم غړۍ فضا جوړیږي.

(۳۰) - (لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَا تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَمَا أَنْفَقَتْ مِنْ نَفَقَةٍ عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدِّي إِلَيْهِ شَطْرَهُ)^(۱)

ژباړه: امام بخاري رحمه الله حديث راوړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: هېڅ یوې مېرمنې ته روا نه دي چې مېړه یې په کور کې حاضر وي او دا د هغه له اجازې پرته (نفلي) روژه ونیسي، همدارنگه دا ورته روا نه دي چې د خاوند کور ته د هغه له اجازې پرته څوک نښاسي او که د خاوند د امر پرته کوم مال صدقه کوي نو خاوند ته یې نیم اجر رسیږي.

دې ته ورته نور احاديث هم شته چې ددې حديث د مسائلو تایید ترې ترلاسه کېږي، اسلامي عالمان وايي: د رسول الله صلی الله علیه وسلم له دې او ځینو نورو حديثونو دا څرگندیږي چې ښځه به د رمضان د فرضي روژو پرته نورې نفلي روژې د خاوند بې اجازې نه نیسي.

د خاوند کور ته به نامحرمو کسانو ته د ننوتلو اجازه نه ورکوي د خاوند بې اجازې به د هغه له مال څخه صدقه او خیرات نه ورکوي، که چېرې د هغه د اجازې پرته څه مالي صدقه ورکړي نو بیا هم د صدقې نیم اجر خاوند ته رسیږي، که چېرې مېرمن په دې پوهېږي چې خاوند یې له

¹ صحیح البخاري ۳۰ / ۷

مال څخه په صدقو ورکولو ناراضه کېږي بيا نو بښځې ته پکار ده چې صدقه ورنه کړي، ځکه د ثواب پر ځای ځانته عذاب او پيټي جوړوي. مگر کله چې خاوند په کور کې نه وي مېرمن په دې پوهېږي که زه د خاوند له مال نه صدقه او خيرات ورکړم او هغه خبر شي نو خوشحاليږي بيا روا ده او که پوهېږي چې هغه ناراضه کېږي نو بيا مېرمن ته نه دي روا چې له مال نه يې صدقه ورکړي.

يوه خبره د يادولو وړ ده، که چېرې خاوند بخيل وي پر خپلې مېرمن او بچيو هم بخل کوي د هغوی د اړتياو برابر مال هغوی ته نه ورکوي بيا نو د رسول الله صلی الله عليه وسلم له حديثو نه دا مسئله مور ته روښانه ده چې د خاوند د پوهې او خبرېدو پرته مېرمن ته روا دي چې په سمه طريقه دومره مال يا پيسې د خاوند له مال او شتمنی نه واخلي چې د دوی د ژوند اړتياوې پرې پوره شي.

﴿ د خاوند په مال کې دومره واک لري! ﴾

(۳۱) - (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي، إِلَّا مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ، فَقَالَ: «خُذِي مَا يَكْفِيكَ وَوَلَدَكَ، بِالْمَعْرُوفِ»⁽¹⁾)

ژباړه: هند بنت عتبه رضي الله عنها د ابو سفيان مېرمن، رسول الله صلی الله عليه وسلم ته راغله، ويې ويل:

ای د الله رسوله! ابو سفيان ډېر شوم (بخيل) سړی دی، دومره څه نه راکوي چې ما لپاره او هم زما بچيو لپاره بسنه وکړي، مگر هغه چې زه يې د هغه له مال نه په پټه واخلم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل : په سمه او شرعي طريقه ترېنه دومره اخله چې تا او ستا بچيو لپاره بسنه کوي .

﴿ د احرام جوړه ! ﴾

أم المومنين عائشه رضی الله عنها د مسلمانو مېرمنو لپاره له نبوي ژوند څخه الهام اخیستني لپاره ستره مدرسه ده ، هغه که د عباداتو ، اخلاقو او که د ژوند اړوند نورې چارې وي ، عائشې رضی الله عنها به د ژوند په هره شېبه کې د رسول الله هماغسې ملگرتيا او ملاتړ کاوه په کومه ملگرتيا به چې ترېنه الله تعالی راضي کېده او د جبريل عليه السلام په وسيله به يې ورته سلام رالېږه .

﴿ پر خاوند دي خوشبويي وشينده ! ﴾

(۳۲) - (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحُرْمِهِ حِينَ أَحْرَمَ، وَلِحِلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ) (1)

ژباړه : عائشه رضی الله عنها وايي : هغه مهال مې په رسول الله صلى الله عليه وسلم خوشبويي لگولې وه ، کله يې چې ځان د احرام په جوړه کې پوښل او بيا مې هغه مهال خوشبويي پرې لگولې وه کله چې له احرام نه حلال شو او لا طواف يې نه و کړی . (2)

(عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: بِأَيِّ شَيْءٍ طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ حُرْمِهِ؟ قَالَتْ: بِأَطْيَبِ الطَّيِّبِ) (3)

¹ صحيح مسلم ۲/۸۴۶

³ صحيح مسلم ۲/۸۴۷

ژباړه: عروه له خپل پلار نه روايت كړى، وايي: له عائشې رضی الله عنها نه مې پوښتنه وكړه، رسول الله صلى الله عليه وسلم دې د احرام پر مهال په كومه خوشبو خوشبويه كړى و؟ هغې وويل: په ډېرې بڼې او بڼايسته خوشبويي سره.

د نبوي خراغ په روښانه پلوشو كې مسلمانو مېرمنو ته هومره ټكې په ټكې د ژوند كتاب ترجمه او انځور شوى چې له هرې بېلگې يې مسلمان نارينه او مسلمانې مېرمن ته دا څرگندېږي چې په ريښتيني ډول محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم د رحمت او مهربانۍ نبي و، په همدې لړ كې د عائشې رضی الله عنها له مينه ناك ژوند نه مسلمانان مېرمن دا زده كړه كولى شي چې د اړتيا په مهال مېرمن د خپل خاوند سر وپښتان هم شانه كولى شي او دا له هغه سره د مينې ستر ثبوت دى.

﴿ مېرمن خپل خاوند ته سر رېمنځولى شي؟! ﴾

(۳۳)۔ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا اعْتَكَفَ، يُدْنِي إِلَيَّ رَأْسَهُ فَأَرْجُلُهُ، وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ (1)

ژباړه: عائشه رضی الله عنها وايي: نبي صلى الله عليه وسلم به چې كله اعتكاف كاوه، سر به يې ماته نږدې كاوه، ما به ورته رېمنځاوه او رسول الله به د انساني حاجت پرته كور ته نه ننوته.

(۳۴)۔ (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُنْتُ أَعْغِشُ رَأْسَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا حَائِضٌ) (1)

ژباړه : عائشې رضي الله عنها ويلي : ما به د رسول الله صلى الله عليه وسلم سر وينخل اوزه به حائضه يانې پر (مياشتيني ناروغی) کې وم، عائشې رضي الله عنها په عملي توگه مسلمانو مېرمنو ته د خپل ژوند انځور کښلی، تر هغې چې مسلمانې مېرمنې په ټوله مانا له خپلو خاوندانو سره د شرعي مينې جونگره ودانه او روښانه کړي.

﴿ مسلمانو مېرمنو! صدقې ورکړئ! ﴾

(۳۵) - (عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ، قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ فَإِنِّي أُرِيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ فَقُلْنَ: وَبِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ»⁽²⁾)

ژباړه : صحيح حديث کې راغلي، ابو سعيد الخدري رضي الله عنه د حديث راوي دی نبي صلى الله عليه وسلم ويلي :

ای د بنځمنو ډلې!

صدقې ورکړئ، ما تاسې ډېرې په دوزخ کې وليدئ.

هغو بنځو وويل : ای د الله رسوله! ولې؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : تاسو لعنت ډېر کاروئ.

د اسلام فطرتي او نړيوال دين کې مسلمانو مېرمنو ته تل د ژوند په بهير کې د داسې کړو وړو امر شوی چې له امله يې دوی د دزوخ له سوزنده کور نه د گلورين جنت په لور رابلل کېږي اسلامي فطرت دوی خیر کوي چې صدقې او خيراتونه ورکړئ ځانونه د دزوخ له نړۍ نه را

¹ صحيح مسلم ۱/۲۴۴

² صحيح البخاري ۱/۶۸

بهر کړئ، خپلې ژبې او زړونه مو خپله ولکه کې راولئ او له بې ځايه ويناگانو او کړنو منع شئ.

او د بخاري په روايت کې راغلي: او د خپلو خاوندانو ناشکري کوي او هم د احسان مندويي نه کوي، که چېرې د دوی له يوې سره ټول عمر احسان او نيکي وکړې، بيا له تا څخه څه (کمی يا بدې) ووينې، وايي: ما له تا څخه هېڅکله خیر نه دی ليدلی.⁽¹⁾

د مسند احمد په روايت کې راغلي: يو سړي وويل: ای د الله رسوله! ايا دوی زموږ مېنډې، خویندې او مېرمنې نه دي؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: هو؛ دي مگر کله چې دوی ته څه ورکوي، شکريه او مننه نه کوي او کله چې پر څه مصيبت يا غم اخته شي صبر نه کوي.⁽²⁾

له يادو شويو نبوي لارښوونو دا زده کېږي چې مسلمانې مېرمنې دې خپلې ژبې په ښو او خوږو خبرو روږدې کړي، د مننې اسلامي فرهنگ دې زده کړي او هم دې يې په ورځني ژوند کې پلي او عملي کړي، پر الهي پرېکړو او د تقدير پر خزانه دې ايمان ولري، په هر اړخيز صبر دې خپل زړه، روح، او ځان سينگار کړي، تر دې چې له يوې لورې د مسلمانو مېرمنو په جنتی ليکلر کې خپل نومونه وليکي او له بلې لورې د دوزخ د استوگنو او نوتونکو له ليکلره ځانونه وباسي.

¹ فتح الباري

² رواه احمد

﴿راز وساته!﴾

راز ساتل د بنکلو اخلاقو د لړۍ داسې کړۍ ده، چې انسان ته (نر وېي) که بڼه) د امانت ساتنې روحیه او اخلاقي حلا ورکوي، اسلامي عالمان وایي: د راز ساتل د شخصیت پر پوخوالي دلالت کوي، له راز ساتلو د انساني خلقت او فطرت متانت څرگندېږي. او همدا راز د غوره عقل استازیتوب کوي.

د اسلامي امت سرلارو اتلو صحابه کرامو رضی الله عنهم، تابعینو او تبع تابعینو د راز ساتنې فضیلت او ارزښت درک کړی و او دې ارزښتناک ایماني صفت ته یې زیاته پاملرنه کوله.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د معراج د معجزې تصدیقوونکي د هجرت د سفر ملگری ابوبکر صدیق، عمر فاروق، عثمان ذوالنورین او علي المرتضی رضی الله عنهم او داسې نور د راز ساتنې د قافلې سرلاري وو.

د ابوبکر صدیق رضی الله عنه او عثمان بن عفان رضی الله عنه د موقف په نسبت سره عمر رضی الله عنه ته د راز ساتنې برخه کې روښانه دی؟

۳۶) - امام بخاري رحمه الله د عبدالله بن عمر رضی الله عنهما په روایت نقل کړی: عمر رضی الله عنهما وایي، هغه مهال مې چې حفصه رضی الله عنها لور کونډه شوه، نو له عثمان بن عفان رضی الله عنه سره مې لیدل وشو، له حفصې رضی الله عنها سره د واده وړاندیز مې ورته وکړ. عثمان بن عفان رضی الله عنه ته مې وویل: که دې خوښه وي، حفصه رضی الله عنه به درته نکاح کړم.

هغه وويل: زه به فكر وكړم.

خو ورځې او شپې مې ځنډ وكړ، بيا راسره عثمان بن عفان رضی الله عنه مخامخ شو، ويې ويل: ماته خو دا بڼه ښكاره شوه، چې په دې ورځو-شپو كې له هېچا سره واده ونه كړم.

له ابوبكرصديق رضی الله عنه سره مخامخ شوم، هغه ته مې وويل: كه دې خوبه وي، حفصه رضی الله عنها به په نكاح دركړم؟
ابوبكرصديق رضی الله عنه غلى شو او هېڅ يې ونه ويل، پر هغه له عثمان رضی الله عنه نه هم زيات په غوسه وم.

خو ورځې وروسته نبی صلی الله عليه وسلم حفصې رضی الله عنها سره د واده كولو پيغام راولېږه، د رسول الله صلی الله عليه وسلم پيغام مې قبول كړ او حفصه رضی الله عنها مې هغه مبارك صلی الله عليه وسلم ته په نكاح وركړه.

بيا ابوبكرصديق رضی الله عنه سره مخامخ شوم، هغه وويل: كېداى شول، هغه مهال تاسو پر ما غوسه شوي وئ، له حفصې رضی الله عنها سره د واده كولو د وړانديز په چپ كېدو راته په غوسه شوې او هغه وخت ما په ځواب كې هېڅ ونه ويل.

عمر رضی الله عنه وايي: هو ډېر درته غوسه شوى وم.

ابوبكرصديق رضی الله عنه وويل: ما ځكه تاسو ته ځواب درنه كړ او څه مې ونه ويل، چې زه له څه مودې راهيسې خبر وم، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم له حفصې رضی الله عنها سره د واده كولو خبره ياده كړې وه او زه داسې نه وم، چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم راز دې افشاء كړم، كه چېرې رسول الله صلی الله عليه وسلم تېر شوى واى، نو ما به هر ورو حفصه رضی الله عنها قبوله كړى واى.⁽¹⁾

¹ فتح الباري، شخصية المراء المسلمة، مخ: ۳۸۹

(۳۷) - (عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَشْرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، الرَّجُلَ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ، وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا) (1)

ژباړه: عبدالرحمن بن سعد وايي: له ابو سعيد الخدري رضي الله عنه څخه مې اورېدلي، ويل يې: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: (د الله تعالى په وړاندې د مرتبې له پلوه د قيامت په ورځ بدترين هغه سړی دی، چې خپلې مېرمنې ته نېردي کېږي او هغه ده ته نېردي کېږي او بيا د هغې راز رسوا کوي).

عائشه رضي الله عنها وايي: (موږ ټولې بيبيانې له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره ناستې وو، چې په همدې شېبو کې فاطمة الزهرا رضي الله عنها غلې، غلې مجلس ته راغله، د رسول الله صلى الله عليه وسلم او د هغې د رفتار ترمنځ څه توپير نه و، رسول الله صلى الله عليه وسلم چې کله هغه وليده، هرکلی يې ورته ووايه او ورته وويل: لورې سترې مه شي!

بيا يې خپل بني يا کين څنگ کې کېنوله، څه پټه خبره يې ورته وکړه. فاطمة الزهرا رضي الله عنها ډېر زيات وژړل، کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغې فرياد او خپگان وليد، بيا يې ورته دويم ځلې څه پټه خبره وکړه، فاطمة الزهرا رضي الله عنها په خدا شوه.

عائشة رضي الله عنها وايي: ما ورته وويل، ته رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپلو ټولو مېرمنو څخه په راز ساتنې ځانگړې کړې، بيا هم ته ژاړې.

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پاڅېد او لاړ، ما ترې وپوښتل: رسول الله صلی الله علیه وسلم درته څه وویل؟ هغې وویل: زه د رسول الله صلی الله علیه وسلم راز نه رسوا کوم. کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو، څه وخت وروسته مې بیا فاطمې رضی الله عنها ته وویل: زه درته پر خپل هغه حق قسم درکوم، چې پر تا یې لرم، ووايه، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم درته څه راز ویلی و؟

فاطمې رضی الله عنها وویل: هو! اوس یې درته وایم، په لومړي ځل یې راته وویل، چې مخکې به جبریل علیه السلام راته په کال کې یو یا دوه ځل د قرآن کریم دور کاوه او دا ځل یې راته دوه ځلې وکړ، داسې معلومېږي، چې زما د مرگ نېټه رانېږدې شوې، نو ته له الله تعالی څخه وېره لره او صبر کوه.

په دې خبره ما وژړل، څنگه چې هغه وخت تا زما ژړا ولیده، کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم زما خپگان ولید، بیا یې راته پټ وویل: ایا ته په دې خوشحاله نه یې، چې په جنت کې به د مومنانو د مېرمنو سرداره یې یا د دې امت د مېرمنو سرداره به یې.

نو په دې خبره خوشحاله شوم او ومې خندل، لکه دې چې لیدل.⁽¹⁾

﴿لومړنۍ مسلمانان مېرمن﴾

(۳۸) - (عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْكَ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ، فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ، فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنْ رَبِّهَا عَزَّ وَجَلَّ، وَمَنِّي، وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ، لَأَصْحَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ) (1)

ژباړه: ابو زرعه وايي، له ابو هريره رضي الله عنه څخه مې اورېدلي، ويل يې: جبرئيل عليه السلام نبي صلي الله عليه وسلم ته راغی، ورته يې وويل: اي د الله تعالی رسوله!

خديجه رضي الله عنها ستا څنگ ته را روانه ده د هغه سره په لوبښي کې څه اېنگولی او خواړه هم دي کله چې ستا څنگ ته راورسېده، د کائناتو د پالونکي سلام او هم پرې زما سلام ووايه او جنت کې له داسې مرغلرو پر جوړ شوي کور زېري ورکړه چې منحونه يې تش وي او هغه کور کې به هېڅ شور گډوډ غبرونه او ستړيا نه وي.

﴿مسلمانان مېرمن يو پر بل تهجد کوي﴾

(۳۹) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيَّقُظَ امْرَأَتُهُ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيَّقُظَتْ زَوْجَهَا فَإِنْ أَبِي نَضَحَتْ فِي وَجْهِ الْمَاءِ) (2)

¹ صحيح مسلم ۴/۱۸۸۷

² المستدرک على الصحيحين للحاكم ۱/۴۵۳

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، محمد مصطفي صلي الله عليه وسلم ويلي: الله تعالى دې پر هغه سړي رحم وکړي چې (قيام اليل) تهجد لمونځ لپاره پاڅېږي، لمونځ وکړي خپله مېرمن هم راوينه کړي، که انکار وکړي پر مخ يې اوبه وروشيږي او الله تعالى دې پر هغې مېرمن رحم وکړي چې پاڅېږي لمونځ وکړي او خپل خاوند هم راوينس کړي او لمونځ وکړي که خاوند يې له پاڅېدلو انکار وکړي، دا يې پر مخ اوبه وروشيږي.

﴿ سينگار ﴾

د اسلام په سپېڅلي دين کې د مسلمانې مېرمن لپاره د زينت او سينگار موضوع هم له پامه نه ده غورځول شوې، د قران کریم او نبوي احاديثو له جوړې نه د مسلمانو مېرمنو سينگار روښانه دی، هغه که د پوښاک په برخه کې وي او که د زېوراتو د گانې په اړه وي يا په نورو بېلابېلو روا خيزونو د خپل ځان او د بدن د نورو غړيو سينگارول او بنايسته کول وي په همدې لړ کې نکريزي هم يو داسې ښکلی او رنگين سينگار دی چې گټې يې زياتې او تاوان يې کم دی، اسلام مسلمانې مېرمنې پر دې گمارلي چې د خپلو خاوندانو لپاره په شرعي بېلابېلو طريقو ځانونه ډولي او سينگار کړي او د خپل هر اړخيز جمال او ښکلا پر مټ د هغوی د زړونو په حرم کې واوسېږي.

﴿ د جنتي خوشبويانو سرداره ﴾

(۴۰) - (وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (سَيِّدُ رَيْحَانِ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْحَيَاءُ) (1)

ژباړه: عبدالله ابن عمر بن العاص رضی الله عنهما د حدیث راوي دی، محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي: د جنتي خوشبویانو سرداره نکریزه ده.

﴿ درې شپې که څلور میاشتي او لس ورځې؟! ﴾

(۴۱) - عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: تُوفِّيَ حَمِيمٌ لَأُمِّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَدَعَتْ بِصُفْرَةٍ، فَمَسَحَتْهُ بِذِرَاعَيْهَا، وَقَالَتْ: إِنَّمَا أَصْنَعُ هَذَا لِأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلَاثٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا» (1)

ژباړه: حميد بن نافع وايي، زينب بنت ام سلمه نه مې اورېدلي، هغې ويل د ام حبيبي رضی الله عنها ورور مړ شوی و، نو ام حبيبي رضی الله عنها څه خوشبويي راوغوښته، او هغه يې پر خپلو لېچو پورې کړه، بيا يې وويل: دا کار ځکه کوم چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه مې اورېدلي و چې ويل يې: هېڅ يوې مېرمنې ته چې پر الله تعالی او د اخرت په ورځ ايمان لري روا نه دي چې له درې ورځو او شپو زيات ویر او ماتم وکړي، مگر د خپل خاوند پر مړينه څلور میاشتي او لس ورځې ماتم کولی شي.

﴿ الله تعالی کومې مېرمن ته نه گوري؟! ﴾

(۴۲) - (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى امْرَأَةٍ لَا تَشْكُرُ لِزَوْجِهَا وَهِيَ لَا تَسْتَعْنِي عَنْهُ) (2)

¹ صحيح مسلم (2/1125)

² المستدرک علی الصحیحین للحاکم ۴/۱۹۳

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: الله تعالی هغې مېرمن ته نه گوري چې د خپل خاوند شکريه نه ادا کوي او دا له هغه نه بې نیازه نه وي.

﴿ د حجاب گانه ﴾

اسلام د حیا دین دی او حیا ټوله خیر دی، شرعي نصوص له مسلمانې مېرمن نه اسلامي او اخلاقي ژوند غواړي، هو؛ داسې ژوند چې له خپلو هم جنسو او هم سیالو سره هم قراني او نبوي لارښوونو ته پام وکړی.

(۴۳) - (لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ، فَتَنْعَتَهَا لِرَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا) (1)

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: مباشرت (بربنډه دې نه یوځای کېږي) دې نه کوي یوه مېرمن له بلې مېرمنې سره چې هغه یې بیا خپل مېړه ته صفت او ستاینه کوي، دا داسې ده گوا چې دا سړی هغې مېرمن ته گوري.

دا حدیث مسلمانو مېرمنو ته سپارښتنه کوي چې هم سیالو سره هم د حجاب گانې ته هرو مرو پام وکړی.

﴿ د مهربانې مور نازولې جوړه! ﴾

(۴۴) - امام بخاري او مسلم رحمهما الله د ام المومنین عائشې رضی الله عنها نه حدیث نقل کړی، نبی صلی الله علیه وسلم ته یوه مېرمن راغله او دوه لورگانې یې هم ورسره وې، له مانه یې د خوراک د څه خیز غوښتنه وکړه، ماسره د یوې دانې خرما پرته نور څه نه و، هغه مې ورته ورکړه، مهربانې مور خرما دوه ځایه کړه، نیمه یې یوې لور ته او نیمه

نوره يې بلې لور ته ورکړه، خپله يې ترې هېڅ هم ونه خواړه، بيا پاڅېده او د لور گانو له نازولې جوړې سره له کوره ووته، هماغه شېبه نبي صلی الله عليه وسلم کور ته رانوت، ما ورته د هغې مېرمن کيسه وکړه، نبي صلی الله عليه وسلم وويل: (مَنْ ابْتَلِيَ مِنَ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ، فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ)⁽¹⁾

ژباړه: څوک چې له دې لورگانو څخه پر څه شي و ازمایل شي او دا ورسره بښگنه وکړي، نو؛ دده لپاره به دا لورگانې د دوزخ له اور نه پرده جوړه شي.

اسلامي او مذهبي لارښوونې مسلمانې مېرمنې د اولادونو منځ کې مساوات او برابري ته رابولي، سپارښتنه يې کړې چې زامن او لورگانې مو يو څېر ونازوي د هغوی په منځ کې توپيري چلن مه کوي، کومه مينه او ناز چې زوی ته ورکوي پر هماغه ناز او مينه مو لورگانې هم ونازوي، که د بچيو په منځ کې مو دا عادلانه اصل ژوندی کړ امېد دی چې الله تعالی به مو پر ښکلي جنت ونازوي.

(۴۵) - (عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ وُلِدَتْ لَهُ أُثَى فَلَمْ يَبْدُهَا وَلَمْ يَنْهَهَا وَلَمْ يُؤْثِرْ وَلَدَهُ يَعْنِي الذَّكَرَ عَلَيْهَا، أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ)⁽²⁾

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنهما د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: څوک چې لور وزېږوي، نه يې ژوندی ښخه

¹ صحيح مسلم ۴/۲۰۲۷

² المستدرک على الصحيحين للحاكم ۴/۱۹۶

کړي، نه يې سپکاوی وکړي او نه خپل نارينه اولاد پر هغې غوره وگڼي،
الله تعالیٰ به يې جنت ته ننباسي.
(دې حديث کې هغه مور او پلار ته جنتي زېږی دی چې مسلمان زوی
او مسلماني لور ته مساوي او يو برابر مينه او ناز ورکوي).

﴿ د مسلماني مېرمن څلور ځانگړنې ﴾

(۴۶) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "تُنكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا، فَظَفَرُ بَدَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ")⁽¹⁾

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی
الله عليه وسلم ويلي: نکاح کولی به شي بنځه، د څلورو ځانگړنو له امله
د مال، نسب، بنايست او دين پر بنسټ، د دين پر خاوندې کامياب
شه، ستا لاسونه دي په خاورو کې سپره شي).

د ژوند په لنډمهالي جونگړه کې د ملگري ټاکنې لپاره يادې شوې هره
ځانگړنه ځانگړې ارزښت لري چې د عقل خاوندان پرې خپله ښه
پوهېږي، مگر دين هغه ځانگړنه ده چې د رحمت نبي هم پرې
سپارښتنه کړې ده او دا هغه ځانگړنه ده چې په دنيا او اخرت کې خپل
مينه وال ته شرافت او عزت ورکوي.

﴿ د مسلمانې مېرمن سوغات ﴾

د رحمت نبي صلی الله عليه وسلم د اسلامي امت مېرمنې له خپلو گاونډيانو سره د نېکۍ چال چلن ته بللي او هغوی يې پر دې پوه کړي چې د نېکۍ په چارو کې هېڅ کوچنۍ نيکي کوچنۍ مه گڼئ، ځکه د نېکۍ قدر له الله تعالی سره وي، نيکي که هر څومره کوچنۍ وي مگر چې اخلاص او د نبي د طريقې برابره وي د الله تعالی په وړاندې ستره بدله لري، د همدې له امله چې کله کله د مېرمنو فکر کې ځينې نېکۍ کوچنۍ معلومېږي او نه يې کوي مگر د رحمت نبي يې د نېکيو لور ته داسې وربلي:

(۴۷) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ، لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةً لِحَارَتِهَا، وَلَوْ فَرَسَنَ شَاةٍ»⁽¹⁾)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم مسلمانو بنځمنو ته په خطاب کې داسې ويلي: ای مسلمانو بنځمنو! سپک دې نه گڼي يوه گاونډۍ د بلې گاونډۍ سوغات که څه هم چې د پسه د بنسگري هډوکي وي.

د نبوي سپارښتنې په څېر د الله تعالی کتاب هم د نېکيو په لړ کې مؤمنان نارينه او بنځمنې داسې خبروي:

(فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) [الزلزلة: 8]

ژباړه: نو چا چې عمل کړی دی په مقدار د ذرې نېکې، وبه ويني هغه، او چا چې عمل کړی، په مقدار د ذرې بدې، وبه ويني هغه.

اوس نو د قران او سنت د غبرگو مثالونو په رڼا کې دا خبره ترلاسه کولی شو چې هېڅ نېکي وړه مه گڼه، ځکه د الله تعالی په دفترونو کې د ذرې په اندازه نېکي او بدې هم ثبت او لیکلې وي.

علامه ابن قیم رحمه الله

هوکی مسلمانو مؤمنو خویندو!

په دې هیله چې د ژوند په نړۍ کې به د خپلو کورنیو په څنگ کې د خپلو گاونډیانو د شرعي حقونو درناوی وکړئ او د وړتیا لرلو په حالت کې به هغوی په مالي مرستو او اسلامي اخلاقي چال چلند ونازوی، که دا هېڅ نه وي نو هڅه وکړئ د خپلو گاونډیانو مېرمنې مو پر خوږو خبرو ونازوی، ځکه د رحمت نبي صلی الله علیه وسلم لارښوونه کړې:

(اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا، فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ) ⁽¹⁾

(د دوزخ له اور نه ځانونه بچ کړئ که څه هم چې په نیمه خرما سره وي او که دا هم مونده نه کړئ، نو؛ پر خوږې کلمې او خبرې سره ځان لپاره ډال جوړ کړئ).

هوکی؛ اتلو خویندو!

هغوی هم پر دې مکلف دي چې له تاسو مندویه اوسي که چېرې هغوی د منې دا ستر اسلامي اصل پلی کړي، امېد دی چې ستاسو او هغوی په منځ کې به د مینې باب پرانیستل شي او هم به ترې الله تعالی مندویه شي، محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ویلي:

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَشْكُرُ اللَّهُ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ) ⁽²⁾

¹ مسند أحمد مخرجا (188/30)

² مسند أبي داود الطيالسي 4/232

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دي، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: د الله تعالى منه نه شي كولى، هغه څوك چې له خلكو منه نه كوي.

﴿كوم يو ته ډالى واستوم؟﴾

(۴۸) - (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فإِلَى أَيِّهِمَا أَهْدِي، قَالَ: إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ بَابًا) (1)

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته مې وويل: زما دوه گاونډيان دي، كوم يو ته ډالى واستوم؟ رسول الله وويل: د كوم يو د كور دروازه چې درته ډېره نږدې وي.

﴿جنتي مېرمن﴾

(۴۹) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلَانَةً تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ وَتَفْعَلُ وَتَصَدَّقُ وَتُؤْذِي جِيرَانَهَا بِلِسَانِهَا؟ فَقَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (لَا خَيْرَ فِيهَا هِيَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ) وَفُلَانَةٌ تُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ وَتَصَدَّقُ بِأَثْوَارٍ وَلَا تُؤْذِي أَحَدًا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (هِيَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ) (2)

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه وايي: د رحمت نبي صلى الله عليه وسلم ته وويل شو: فلانكې مېرمن د شپې قيام اليل (تهجد) كوي، د ورځې روژه نيسي، نېكې چارې سرته رسوي، صدقې او خيراتونه وركوي، مگر پر ژبه خپل گاونډي ته زيان رسوي.

¹ مسند أبي داود الطيالسي ۳/۱۲۰

² الأدب المفرد بالتعليقات (ص: 63) / الشخصية المرأة المسلمة ۲۶۴ مخ

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : (لَا خَيْرَ فِيهَا هِيَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ)
 ژباړه: دا بې خیره مېرمن ده او دا له دوزخیانو څخه ده.
 صحابه کرامو وويل : او هغه فلانکی مېرمن یوازې فرضي لمونځونه کوي
 او څه پنبړ صدقه کوي او هېچاته ضرر نه رسوي.
 رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : (هِيَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ).
 ژباړه: دا له جنتیانو څخه ده.⁽¹⁾

﴿ مسلمانان مېرمن او اسلامي نړۍ ﴾

(۵۰)۔ (عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرَضُ هَذَا
 وَيُعْرَضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ)⁽²⁾

ژباړه: ابو ایوب الانصاري رضی الله عنه د حدیث راوی دی، د مینې
 او رحمت نبی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ويلي : هېڅ مسلمان
 (نارینه او بنځینه) ته روا نه دي چې خپل مسلمان ورور پرېدي يانې
 چې له درې ورځو زیاتې ورسره اړیکې پرېکړي) کله چې دواړه مخامخ
 کېږي دی له هغه او هغه له ده څخه مخ اړوي او په دې دواړو کې
 غوره هغه کس دی چې لومړی په سلام پیل وکړي.
 دا خبره خو ټولو مسلمانو ورونو او خویندو ته څرگنده ده چې د شرعي
 تکالیفو په سرته رسولو کې برابر دي او کله چې دې ته ورته شرعي
 نصوصو کې د (مسلم) مسلمان کلمه راځي، نارینه او بنځمنې دواړو ته
 شاملېږي.

¹ الأدب المفرد بالتعليقات ۶۳ مخ

² صحيح مسلم ۴/۱۹۸۴

هو؛ داسې شرعي سپېڅلي مکلفیتونه چې په وسیله یې د فرد، کورنۍ او ټولني د ژوند نظام تنظیمېږي، په ټولیز ډول هغه کړنې چې د عقیدې او عمل جوړې پورې تړاو لري، اغېزې یې د ټولني په چاپیریال خورېږي او پایله کې یې یوه داسې اسلامي نړۍ رامنځ ته کېږي چې نامسلمان وگړي یې هم منلو او قبلولو ته خپله لېوالتیا ښکاره کوي، پر همدې بنسټ اړینه ده چې مسلمانې مېرمنې هم خپلو منځونو کې صمیمانه اړیکې وپالي او د کینې او کرکې په بلاگانو خپل نېک عملونه ونه داړي چې د نېکو عملونو او خوږو اسلامي اخلاقو په مانیز ځواک مسلمانې مېرمنې په ټولنه کې په شرعي حجاب پوښلې، داسې رول ادا کړي چې د زیانمنو ایمانونو لرونکي نارینه او ښځمنې ترې د خپلو ایماني ودانیو د رغاوې لپاره مذهبي زده کړه وکړي او هم د دوی د غېږې په زانگو کې داسې کوچنیان وروزل شي چې د اسلامي فطرت د سترې ډالۍ سره پر ایماني او عقیدوي او جنتي گانه هم سینگار او پسرولی وي.

(۵۱) - ابو سعید الخدری رضی الله عنه په حیا کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم تشبیه داسې وړاندې کړې: (كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، فَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ) ⁽¹⁾

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم په حیا او پرده کې، په کور کې له ناستې پېغلې څخه ډېر حیا لرونکی و، کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم داسې څه خیز ولید چې هغه به یې نه خوښېده، نو مور به د هغه په مخ کې د خپگان اثرات پېژندل.

﴿ بدگوماني ستر دروغ دي ﴾

(۵۲) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ) ⁽¹⁾

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له بدگوماني څخه ځان وساتي، ځکه بدگوماني ستر دروغ دي.

د اسلام لوړ پیغام او د نبوي دربار ستره لارښوونه ده چې مسلمان نارینه او ښځمنه یې پر نورو د بدگوماني کولو څخه منع کړي ده، قران او سنت مسلمانو مېرمنو ته سپارښتنه کوي چې له بدو گومانونو څخه ځان وساتي او نور مسلمانان نارینه او ښځمني د حقيقت او يقين نه په لرې اټکلي تورو نو مه تورنوي او مه پرې ناسم گومانونه کوي.

بلکې اسلامي اخلاق دادي چې تل دې پر نورو د خیر گومانونه وشي تر هغې چې بد یې ترې نه وي لیدلي او دا د نبی صلی الله علیه وسلم لارښوونه هم ده.

په ټولیزه توګه مسلمانان پر نورو د ډول، ډول گومانونو سره روږدي دي ښايي ورونه او خویندې له ناسمو او ناوړو گومانونو څخه ډډه وکړي، هسې نه چې د گومانونو په کولو د سترو درواغجنو په لیکل کې شامل شي، ځکه (بد گومان ستر دروغ دي).

﴿ مسلمانې مېرمن سره ملنډې نه ښايي ﴾

مسلمانې مېرمن ته نبوي پیغام دادي چې دا به خپله ژبه په خپلې ولکه کې ساتي، هڅه به کوي چې په ژبه پر نورو تور ونه لگوي، ملنډې پرې

ونه وهي ، غيبت او کنخل پرې ونه کړي ، ځکه دا هغه گناهونه دي چې د ژبې په وسيله سرته رسېږي او د مسلمانې مېرمن ايمان ته پرې زیان رسېږي .

(۵۳) - أم المؤمنین عائشه رضی الله عنها ویلي : گران پیغمبر محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ته مې وویل :
(حَسْبُكَ مِنْ صَفِيَّةَ كَذَا وَكَذَا، قَالَ غَيْرُ مُسَدِّدٍ: تَعْنِي قَصِيرَةً، فَقَالَ: لَقَدْ قُلْتَ كَلِمَةً لَوْ مُزِجَتْ بِمَاءِ الْبَحْرِ لَمَزَجَتْهُ) (1)

ژباړه: صفيه دومره، دومره ده، ځينې راويانو ویلي: يانې قد يې لندې دی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل : عائشې ! تا داسې خبره وکړه، که د سمندر له اوبو سره گډه کړای شي ، سمندر به فاسد او خراب کړي .

﴿فطرتي گانه﴾

(۵۴) - امام مسلم رحمه الله د جرير بن عبدالله رضی الله عنهما په روايت حديث نقل کړی ، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي : (مَنْ يُحْرَمِ الرَّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ) (2)

ژباړه: څوک چې له نرمې څخه بې برخې کړای شو ، هغه له ټول خیر نه بې برخې کړای شو .

د قران او سنت له جوړه قوانینو څرگنده ده ، چې مسلمانان مېرمن به پر نرمې ، مهربانې او خواخوږۍ سينگاره وي ، بدخويه او بد ژبې به نه وي ، ځکه بد خوږي او بد ژبې له يو لوري د نبوي اخلاقو خلاف عمل

¹ سنن أبي داود ۴/۲۶۹

² مسند أحمد مخرجا ۳۱/۵۷۰

دی او له بل پلوه د مسلمانې مېرمن اخلاقي بنايست او فطرتي گانې ته زیان رسوي او تر ټولو ستر زیان دادی چې له نرمې او مهربانې نه بې برخې کېدل، له خیر نه بې برخې کېدل دي.

﴿ اخلاقي بنايست ﴾

(۵۵)۔ (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنَزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ) (1)

ژباړه: له أم المؤمنین عائشه رضی الله عنها څخه روایت دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: یقیناً نرمي نه وي په یو شي کې مگر هغه څیز لره ډولي او بنايسته کوي، او نه ویستل کېږي د یو څیز نه مگر هغه څیز لره بدرنگوي.

له دې نبوي پیغام نه خبره روښانه ده چې نرمي د هر شي ډول او ارزښت دی، په کوم شي کې چې وي هغه د خلکو نفسونو، زړونو او سترگو ته بنکلی ښکاري او له څه نه چې ووځي له هغه شي نه هم د خلکو زړونه او روحونه کرکه کوي، د خلکو د زړونو د قلفونو پرانېستلو لپاره ښه کیلي نرمي او نرم اخلاق دي.

أم المؤمنین عائشې رضی الله عنها ته هم د رحمت نبی صلی الله علیه وسلم ویلي: (يَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، ارْفُقِي، فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْرًا، دَلَّهُمْ عَلَىٰ بَابِ الرَّفْقِ) (2)

¹ صحیح مسلم ۴/۲۰۰۴

² مسند أحمد مخرجا ۴۱/۲۵۵

ژباړه: ای عائشې رضی الله عنها! نرمي کوه، کله چې الله تعالی یو کور والاو ته د خیر اراده وکړي د نرمی لارښوونه ورته کوي. پر همدې بنسټ مسلمانو مېرمنو او نارینه و ته لازمه ده چې خپلو اخلاقو ته د رحمت نبی صلی الله علیه وسلم د پیغامونو رنگ ورکړي، نرمي، زړه سواندي او خواخوږي د خپلو اخلاقو گانه جوړه کړي تر هغې چې په برکت یې د رحمت نړۍ ته ورننوخې او هم په داسې حال کې خپلې شپې سبا کړي، چې له خیر نه یې خپله پوره برخه له ځانه سره اخیستې وي.

﴿ مسلمانان مېرمن به داسې نه وي؟! ﴾

۵۶) - (عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: عَذِبَتْ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لِأَنَّهَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَلَا سَقَتْهَا، إِذْ حَبَسَتْهَا، وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ)⁽¹⁾

له ابن عمر رضی الله عنهما څخه روایت دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: یوې ښځې ته د دې له امله عذاب ورکړای شو، چې یوه پیشو یې قید (بنده) کړې وه، نه یې هغې ته خوراک او نه یې څښاک ورکاوه او نه یې دېته پرېښودله چې د ځمکې له نورو کوچنیو حشراتو څخه ځانله خواړه برابر کړي، تر دې چې هغه پیشو مړه شوه.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم پورته یاد شوی حدیث پر دې خبره څرگند دلیل دی، چې پر حیواناتو ظلم د الله تعالی د قهر او غضب ستر لامل دی، هغوی چې په غیر شرعي او ناسم ډول پر بېلابېلو حیواناتو ظلم او تېری کوي، طبیعي ده چې دا ډول کسان به د الله

¹ صحیح البخاري ۴/۱۷۷

تعالی له لورې په ډول، ډول عذابونو او کړاوونو اخته کېږي، دا په داسې حال کې چې د رحمت پیغمبر محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم خپل امت پر حیواناتو رحم او شفقت ته هڅولی، هغوی یې اړ کړي، چې له حیواناتو سره د نرمۍ او خواخوږۍ نه کار واخلي، چې د الله تعالی له لورې پر کړاوونو اخته نه شي.

﴿ مسلمانان مېرمن بنایي داسې وي! ﴾

(۵۷) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ، كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَتَزَعَتْ مُوقَهَا فَسَقَتْهُ فُغْفِرَ لَهَا بِهِ) (1)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: یو سپی و چې د ډېرې تندې له امله یې د کوهی ختې ختلي، نږدې و چې د تندې له امله مړ شي، د بني اسرائيلو د یوې زناکارې بنحې پرې سترگې ولگېدې، خپله موزه یې له پنبې وویسته، په هغې کې یې له کوهی نه د سپي لپاره اوبه راوویستلې بیا یې سپي ته ورکړې (چې د هغه تنده پرې خړوبه شي) د بدکارې بنحې دا عمل د الله تعالی خوښه شو نو؛ د همدې له امله یې ورته بښنه وکړه.

﴿ د ملائکو د دعا په لپه کې ﴾

(۵۸) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا) (2)

¹ صحيح البخاري ۴/۱۷۳

² صحيح البخاري ۲/۱۱۵

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، محمد صلی الله عليه وسلم ويلي: نه وي داسې ورځې چې بنده گان پکې سبا کوي، مگر دوه ملائکې له اسمان نه راکوزېږي، يوه يې په دعا کې داسې وايي:

يا الله! خرچ کوونکي ته نور مال او بدله ورکړې.

هنه بله وايي: يا الله! د بخیل مال هلاک کړې.

گرانقدره مسلمانو خویندو!

که مالي وړتیا لرئ، بېړه وکړئ، له بې وزلو او اړمنو سره مرسته وکړئ چې له یو لوري مو د صدقې په بانک کې الله تعالی سره څه امانت ایښی وي او له بل لوري د ملائکو د جوړې د دعا په لپه کې له نېکو بدلو څخه برخمنې شئ، پام مو وي چې د بخیلۍ او شومتیا لاره خپله نه کړئ چې بیا به مو د ملائکې بده دعا هلاکې او تباه کړي.

﴿ د زهرو ډالۍ ﴾

قرآن کریم څه وايي؟

د رسول الله صلی الله عليه وسلم سیرت او اخلاق څه لارښوونه کوي؟

هو؛ انسانان څه کوي؟

الله تعالی په قرآن کریم کې رسول الله صلی الله عليه وسلم ته د سیرت

او اخلاقو په برخه کې داسې وحیې پیغام رالېږلی:

(وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ

الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾ سورة آل عمران

"دا احسان مندان" او پر خلكو غوسه خواره او خلكو ته بښونكي دي. الله تعالى له احسانمندانو سره مينه كوي او "احسانمندان" هغه كسان دي، چې كله يې حيايي يا پرځان ظلم وكړي؛ نو الله تعالى ياد كړي او د خپلو گناهونو بښنه ترې وغواړي او بې له الله تعالى بل څوك دى، چې ټول گناهونه وبښي او "احسانمندان" پر كړې گناه همېشه والى نه كوي او دوى پوهېږي. د دوى بدله د رب له لورې بښنه او جنتونه دي، چې لاندې به ترې همېشنى ويالې بهېږي او د دغو چارو كوونكيو لپاره غوره اجر دى).

(فَأَصْفَحَ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾ سورة الحجر)

(نو په بڼه توگه مخ وگرځوه. "په بڼايسته طريقې سره".)

(خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾ سورة الاعراف)

(ونيسه معافي (پر معافۍ عمل كوه) او پر نېكۍ حكم كوه او له ناپوهانو څخه مخ واړوه).

د رسول الله صلى الله عليه وسلم په فطرت كې عفوه او حلم نغښتى و، حلم، وقار او د تېرېدنې عالي خصلت او خوى د هغه په سپېڅلي بدن كې داسې ځاى درلود، چې له ښكلي معطر سیرت نه يې خوږبويه وږمې پر ښكلي صورت راخوړې وې، چې له همدې امله به يې د خپل سر دښمنان او دښمنانې هم بښلې.

(۵۹). امام بخاري رحمه الله او امام مسلم رحمه الله د رسول الله صلى الله عليه وسلم له سیرت نه د عفوي يوه بېلگه داسې ذكر كړې ده: (يوې يهودي مېرمنې رسول الله صلى الله عليه وسلم ته د پسه داسې غوښه په سوغات كې راوړه، چې زهر يې پرې شيندلي و.

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپلو ملگرو سره له هغې غوښې نه خوراک پیل کړ، خو شېبې وروسته رسول الله صلى الله عليه وسلم خپلو ملگرو ته وویل: لاسونه مو ونیسئ! نوره مه خورئ! په دې کې زهر گډ شوي.

خلکو هغه یهودی مېرمنه رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راوستله، رسول الله صلى الله عليه وسلم وپوښتله: دا کار دې ولې وکړ؟ هغې وویل: ما غوښتل، چې دا معلومه کړم چې که ته رښتینې نبي یې، نو؛ الله تعالی به درته خبر درکړي او زهر به درته څه ضرر ونه رسوي او که نبي نه یې؛ نو موږ به درڅخه بې غمه شو. صحابه کرامو رضی الله عنهم وویل: ای د الله تعالی رسوله! (صلى الله عليه وسلم) دا مېرمن ووژنو؟!

د رحمت او عفوې پیغمبر محمد مصطفی صلى الله عليه وسلم وویل: نه! مه یې وژنئ! بیا یې هغې مېرمنې ته بښنه وکړه.⁽¹⁾

﴿ د مینې د امېل دوه کړۍ! ﴾

(٦٠)۔ (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَوْ دُعِيتُ إِلَى ذِرَاعٍ أَوْ كُرَاعٍ لَأَجَبْتُ، وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ ذِرَاعٌ أَوْ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ)⁽²⁾ ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: که چېرې زه د (حلال څاروي) د لاس يا بڼگري (دعوت) ته وبللی شم هرو مرو به یې بلنه قبوله کړم او که چېرې ماته د

¹ متفق عليه، شخصية المرأة المسلمة، مخ: ٣٧٦.

² صحيح البخاري ٣/١٥٤

پسه يا بيزې و غيره لاس او بنگری (پانچه) ډالی کړای شي ضرور به يې قبوله کړم.

د رحمت نبي صلی الله عليه وسلم مسلمانو نارينه او بنحمنو ته د دعوت او ډالیو د منلو او قبلولو سپارښتنه په هومره ښايسته او رنگينو نبوي کلماتو سره کړې چې له دې نبوي کلماتو هر مسلمان نارينه او مسلماننه بنحمنه دا زده کولی شي چې د شرعي روا دعوت او شرعي ډالی منل نبوي اخلاق دي او دا دواړه د زړونو په نړۍ کې د مينې د اېمېل دوه سترې او گرانبيه کړې دي، داسې کړې چې لاسته راوړل يې د ټولنيز ژوند لړۍ لا نوره هم غځوي.

﴿ مېلمه پالې مېرمنې ﴾

(٦١) - (عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يُضِيفُ) ⁽¹⁾

ژباړه: عقبه بن عامر رضی الله عنه د رسول الله صلی الله عليه وسلم نه روایت کړې: نشته خیر په هغه چا کې چې چاته مېلمستیا نه ورکوي.

گرانو مسلمانانو خویندو!

زه پردې باور لرم چې تاسو تر نارينه و ډېرې خیر ته لېواله یئ او د خیر لاسته راوړل قربانۍ ته اړتیا لري، هو؛ داسې قرباني چې هم اسلامي او هم انساني اخلاق وي، د بېلگې په توگه مېلمه پالنه یادولی شو، مېلمه پالنه اسلامي اخلاق دي او ددې اخلاقو بنسټگر ابراهیم علیه السلام دی، په هر مسلمان نارينه او مسلمانې بنحمنې واجب دي چې مېلمه ته د

هغه د مېلمه پالنې حق ورکړي درناوی يې وکړي او په پوره مينه يې د راتگ هر کلي وکړي.

د اسلام په سپېڅلي دين کې دا خبره هم روښانه ده چې که چېرې څوک مېلمه ته د هغه حق نه ورکوي د قران او سنت په رڼا کې يې پالنه او درناوی نه کوي نو د اسلام سپېڅلی دين مېلمه ته دا واک ورکوي چې له داسې بخیلو او شومو خلکو څخه خپل حق ترلاسه کړي.

﴿ مېلمه خپل حق اخیستلی شي؟! ﴾

(۶۲) - (عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: قُلْنَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكَ تَبْعُنَا، فَتَنْزِلُ بِقَوْمٍ لَا يَقْرُونَا، فَمَا تَرَى فِيهِ؟ فَقَالَ لَنَا: إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ، فَأَمَرَ لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا، فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ) ⁽¹⁾

ژباړه: عقبه بن عامر رضی الله عنه ویلي: رسول الله صلی الله علیه وسلم ته مو وویل: ته موږه لېرې، موږ داسې قوم ته ورشو چې هغوی مېلمستیا نه راکوي نو په دې اړه ستاسو څه رایه ده؟

نبي صلی الله علیه وسلم وویل: که تاسو داسې خلکو ته ورشئ چې هغوی ستاسو مناسب مېلمستیا برابره کړي نو مېلمستیا يې قبوله کړئ، که بالفرض هغوی انکار وکړ نو د مېلمه پالنې هغه حق ترې واخلي چې ستاسو لپاره مناسب وي.

﴿ د فطرت سنت ﴾

(۶۳) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْفِطْرَةُ خَمْسٌ: الْحِثَانُ، وَالِاسْتِحْدَادُ، وَنَتْفُ الْإِبْطِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ) (1)

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دي رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د فطرت سنت پنځه دي سنتي كول، د نامه لاندې وېسته لري كول، د تخرگونو ويستان اخيستل، د برېتونو لنډول او د نوکانو پرېکول .

﴿ د سلام سوغات ورسوي! ﴾

جبريل عليه السلام هم د سلام د ځانگړيو شرعي کلماتو التزام او کارونه کړي، همدا راز ام المؤمنين عائشه رضي الله عنها هم د جبريل عليه السلام سلام ته په شرعي او وضع شويو ځانگړيو کلمو ځواب ورکړي و.

(۶۴) - (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لَهَا: يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ، فَقَالَتْ: وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، تَرَى مَا لَا أَرَى، تُرِيدُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) (2)

(ام المؤمنين عائشه رضي الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم راته وويل: اي عائشي رضي الله عنها! جبريل عليه السلام پر تا سلام وايي.

ام المؤمنين عائشي رضي الله عنها ورته په ځواب کې وويل: (وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ)

ژباړه: او پر هغه دې سلام، د الله تعالى رحمت او برکتونه وي.

¹ صحيح البخاري ۸/۶۶

² صحيح البخاري ۴/۱۱۲

سلام د اسلام څانگه ده، هو؛ داسې څانگه چې د مينې له خوږو مېوو نه ډکه ده، د سلام خپرول او دودول ايماني فرهنگ دی، داسې فرهنگ چې د ټولني د وگړيو په منځ کې د محبت تارونه غزوي او د مينې له نړۍ نه انسان د جنت نړۍ ته رسوي، يوه خبره د يادولو وړ ده چې د بل چا سلام رسول هم ايماني وجيبه او امانت دی، کله چې تاته څوک ووايي: (زما سلام پرې وايه) اوس نو ستا مسوليت دی چې د سلام سوغات د امانت په څېر د هغه ملگري يا دوست ته ولېږي، په دې هيله چې گراني خويندې به مې په دې برخه کې له نبي نه پوره زده کړه وکړي چې د جبريل عليه السلام سلام يې عايشې رضی الله عنها ته ورساوه.

٦٥- (عَنْ أُمِّ هَانِئِ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ تَسْتُرُهُ فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ؟ فَقُلْتُ: أَنَا أُمُّ هَانِئٍ) (1)

ژباړه: ام هاني رضی الله عنها د حديث روايت کوي، وايي: د مکې د فتحې په کال د رسول الله صلی الله علیه وسلم کور ته ورغلم، غسل يې کاوه او فاطمې رضی الله عنها ورته پرده نيولې وه. رسول الله صلی الله علیه وسلم وپوښتل: څوک يې؟ ما وويل: ام هاني يم.

ام هاني رضی الله عنها د رسول الله صلی الله علیه وسلم د کاکا لور او د گران قدره علی المرتضی رضی الله عنه خورکې وه د دغې سپېڅلې او اتلې مېرمن د ژوند په کتاب کې داسې اسلامي درسونه او اخلاقي

لارښوونې ليدل کېږي چې د اسلامي امت د هر پړاو مسلمانو مېرمنو ته د ايمان د مدرسې د منهج او نصاب بڼه لري. دې حديث کې يوه ستره لارښوونه دا هم ده چې څوک درنه پوښتنه وکړي، نو ته به ځان په خپل نوم ورپېژني، يانې داسې به نه وايي: چې زه يم، بلکې خپل نوم به وريادوي.

﴿ مرتبې په پام کې ونيسئ! ﴾

٦٦- امام مسلم رحمه الله د خپل صحيح مسلم په پيل کې دا حديث راوړی: (عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّهَا قَالَتْ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُنْزِلَ النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ) ⁽¹⁾ ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي موږ ته رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کړی چې د خلکو درناوی (د هغوی د شخصیت، درنښت) او مرتبو پر بنسټ وکړو.

دې حديث کې مسلمانو ورونو او خویندو ته لارښوونه شوې چې د هر چا د شخصیت، پت، ايمان، تقوی، ټولنيزو او اخلاقي ارزښتونو ته په پام د هغوی درناوی او عزت پالنه وکړي.

﴿ اصيله فطرتي بڼه ﴾

٦٧- (عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ) ⁽²⁾ ژباړه: ابن عباس رضي الله عنهما د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم له نارينه و څخه پر هغو لعنت ويلي دي چې له ښځمنو

¹ صحيح مسلم ١/٦

² مسند أحمد ط الرسالة ٥/٢٤٣

سره ځان ورته جوړوي او پر هغو بنځمنو يې لعنت ويلى دى چې ځانونه نارينه و ته ورته جوړوي.

د اسلامي اخلاقو سپارښتنه داده چې هر مؤمن نارينه او مؤمنه بنځمنه دې په خپله اړه (اصلي) بڼه ځان سينگار او ښکاره کړي او دا د يو انسان اصلي فطرتي هويت هم دى، نارينه چې ځان له بنځمنو سره مشابه جوړوي او بنځمنه چې ځان له نارينه و سره مشابه جوړوي په حقيقت کې پر خپله اصيله ازاده فطرتي بڼه ملنډې وهي.

(٦٨) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، لَعَنَ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لُبْسَةَ الْمَرْأَةِ، وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لُبْسَةَ الرَّجُلِ) ⁽¹⁾

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دى، رسول الله صلى الله عليه وسلم لعنت ويلى، پر هغه سړي، چې د ښځو په څېر جامې اغوندي او پر هغه ښځه چې د سړيو جامې اغوندي.

هغه مهال چې ټولنه د اسلام پر نور ځل بلانده وه، د شريعت حکمونه پلي او د عمل په نړۍ کې غځېدلي و، هره خوا د قران او سنت زرينو پلوشو پوښلې وه، دا ستونزه نه وه چې نارينه ځان بنځمنې ته ورته او بنځمنه دې ځان نارينه ته ورته جوړه کړي، اوس مهال چې د اسلام درنو او د حيا پر گانه پسرولو لارښوونو ته پام نه کېږي، ليدل کېږي چې پېغلو او په ټوله کې ډېرې بنځمنو د نارينه و بڼه خپله کړې، خپل پوښاک کړه، وړه هلکانو او سړيو ته ورته جوړوي د شرعي حجاب او نورو محرمو ځايونو او غړيو پرده کې ساتلو ته ارزښت نه ورکوي.

د سرونو وېښتان چې شريعت کې د بنځمنو عورت دی، پام نه کوي، ډېر ځلې يې مړوندونه او لېچې بربنډې کړې وي، داسې خبرې، کړنې او حرکتونه سرته رسوي، ته به وا چې دا کوم زلمی دی.

ها خوا يو شمېر زلميان هم په پوښاک، خبرو، سينگار او کړو وړو کې له غربي ماډلو پېغلو کم نه دي، د سرو زرو هارونه به يې په غاړو کې ځړولي وي او پر بربنډو سينو به يې اوږان کړی وي، د سرونو وېښتان به يې د پېغلو په څېر اوږده، څنې او زلفې به يې راخوړې کړې وي. ډېر ځلې ځينو هلکانو ځانونه له بنځمنو سره داسې ورته برابر کړی وي چې د هلک او جلی توپير نه کېږي.

اسلام له داسې کړنو منع کړی او دا ډول نارينه او بنځمنې يې د الله رحمت نه د شړل شويو بدرنگو څېرو په ليکلر کې شاملې کړي په دې هيله چې گراني مسلمانې خویندې به مې د اسلام اصیل زرين اصل او ادب ته په بشپړه پاملرنه ځانونه په شرعي پوښاک وپوښي او له نارينه و سره د ځان ورته جوړولو به ډډه وکړي.

(٦٩)۔ امام مسلم رحمه الله د ابو بردة رضی الله عنه په روايت حدیث نقل کړی، دی وايي: ابو موسی سخت دردمن شوی و، پر ده بې هوښي راغلې وه دا په داسې حال کې چې سر يې د خپلې کورنۍ د يوې بنځمنې په غېږ کې ايښی و د کورنۍ يوې مېرمن د ده د غم او دردمندی له امله چيغې کړې، هغه شېبه ده هغې ته د څه ويلو طاقت نه لره، کله چې رابېدار شو ويې ويل: زه له هغه څه نه بېزاره يم چې له څه نه رسول الله صلی الله عليه وسلم بېزاري ښکاره کړې وه، ځکه رسول الله صلی الله عليه وسلم له هغې بنځمنې نه بېزاري ښکاره کړې

وه چې د مصيبت په مهال غږ پورته کوي (چيغې وهي) خپل وېښتان شکوي او يا خپلې جامې خپرې کوي.⁽¹⁾

۷۰)۔ اسامه بن زيد رضي الله عنه : مور له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره ناست و، له گرانقدره لورگانو څخه يې يوې خپل کور ته وباله چې خبر يې ورکاوه، د هغې کوچنۍ نازولۍ د مرگ په شېبو کې و، رسول الله خبر راوړونکي ته وويل : لاږ شه، زما لور ته ووايه : (أَنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ)⁽²⁾ استازی بيا راغی ، ويې ويل : هغې سوگند ياد کړې چې هرو مرو به رسول الله صلى الله عليه وسلم راځي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم پاڅېد، سعد بن عبادة رضي الله عنه او سعد بن جبل رضي الله عنهما هم ورسره پاڅېدل او د هغو دواړو په ملگرتيا ورغلل، هغه ماشوم ورته په داسې حال کې راپورته کړای شو چې د زنکدن شېبې يې پيل وې او غرغره يې راپارېدلې وه، يانې روح يې مړی ته رسېدلی و.

رسول الله صلى الله عليه وسلم چې هغه وليد له سترگو يې اوبښکې تويې شوي.

سعد رضي الله عنه ورته وويل : دا څه دي ای د الله رسوله؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل : (هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرَّحْمَاءَ)⁽³⁾

¹ صحيح مسلم

² (صحيح البخاري ۹/۱۱۵)

³ مسند أحمد ط الرسالة ۳۶/۱۲۴

ژباړه: دا رحمت دی چې الله تعالی د خپلو بنده گانو په زړونو کې پیدا کړی او یقیناً الله تعالی له خپلو بنده گانو څخه پر زړه سوانده او مهربانو کسانو رحم کوي.

﴿ زړه چې درمن شي، سترگې ژاري ﴾

(۷۱) - انس رضی الله عنه وایي: د رسول الله صلی الله علیه وسلم زوی ابراهیم ناورغ و او په ډېرې سختۍ یې ساه اخیستله، د رحمت نبی له سترگو اوبسکې تویې شوې، عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه ورته وویل: ای د الله رسوله! تاسو هم؟!

د رحمت نبی وویل: (يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ، ثُمَّ أَتْبَعَهَا بِأُخْرَى، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ، وَالْقَلْبَ يَحْزَنُ، وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يَرْضَى رَبُّنَا، وَإِنَّا بِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمَ لَمَحْزُونُونَ) ⁽¹⁾

ژباړه: ای د عوف زویه! دا رحمت دی بیا یې ورپسې بله دا خبره وکړه ویې ویل: له سترگو اوبسکې بهېرې او زړه غمجن کېږي او نه وایو مور مگر هغه څه، چې زموږ رب پرې راضي کېږي. ای ابراهیمه! مور ستا پر جدایۍ ډېر خواشینی او غمجن یو.

﴿ مسلمانان مېرمن دي ویرگره نه وي ﴾

(۷۲) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: النَّائِحَةُ إِذَا لَمْ تَتَّبِ قَبْلَ مَوْتِهَا، تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ قَطْرَانٍ، وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ) ⁽²⁾

¹ صحيح البخاري ۲/۸۳

² صحيح مسلم ۲/۶۴۴ - سلسلة الاحاديث الصحيحة ج ۴

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم ویلي: ویرگره مېرمن چې له مرگ وړاندې توبه ونه باسي، د قیامت په ورځ به داسې حال کې را پاڅېږي چې پر تن به یې د نانزرو او خارښت کمیښونه وي.

محدثینو لیکلي: چې تعبیر په کمیښونو سره شوی یانې داسې جامې به لري چې له یو پلوه به ددې ښځمنې بدن پمن وي، خارښت به کوي او له بل پلوه به د نانزرو کمیښ ورواغوستل شي.

حکمت په کې دا دی چې نانزره ژر اور اخلي، نانزره هغه دوا ده چې پمن او خارښتي اوبنان پرې غوړولی شي.

﴿هغه کور چې شیطان ترې دوه ځلې ناهیلی﴾

﴿وتلی﴾

په مړي ویر او ژړا هغه کړنه ده چې اسلام حرامه گرځولې او ددې حرمت یې په ډېرو کلکو او کره نصوصو سره یاد کړی، دا ځکه چې په دې کې انساني طاقت ته زیان رسیږي د رحمن ذات پرېکړې ته له غاړې ایښودلو مخالفت کول دې بې لارۍ ته دروازه پرانیستل دي او د شیطان لپاره ستره فتنه ده او دې خبرو ته محمد په هغه حدیث کې اشاره کړې چې امام مسلم رحمه الله راوړی:

(۷۳)۔ أم سلمة رضی الله عنها ویلي: کله چې ابو سلمة وفات شو، ما ویل غریب او مسافر د غربت او مسافری په وطن کې مړ شو، دومره ویر به پرې کوم چې خلک یې کیسې وکړي، ما پر هغه د ژړا لپاره ځان تیاروه، چې هغه مهال د مدینې له کلیو نه یوه مېرمن ددې لپاره زموږ کور ته راغله، چې په ویر او ستاینو کې یې زما ملاتړې شي، هغه مېرمن

رسول الله صلى الله عليه وسلم ته په مخه ورغله ، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل : (أَتُرِيدِي أَنْ تُدْخِلِي الشَّيْطَانَ بَيْتًا أَخْرَجَهُ اللَّهُ مِنْهُ؟ مَرَّتَيْنِ، فَكَفَفْتُ عَنِ الْبُكَاءِ فَلَمْ أَبْكِي) (1)

ژباړه : ته غواړې چې شيطان بيا هغه کور ته راننوخې چې الله تعالى ترې دوه ځلې ويستلی؟

أم سلمة رضی الله عنها وايي : نو زه له ژړا نه منع شوم او پر ابو سلمة مې ونه ژړل .

پورته حديث کې دا يادونه شوې چې شيطان دوه ځلې د ابو سلمة له کور نه وتلی .

لومړی : هغه مهال چې ابو سلمة ايمان راوړ د هغه د کورنۍ ځينو خلکو شور او غوغا جوړه کړه ، بدې دعاوې يې پيل کړې ، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل : ځانونو ته مو له خیر پرته نورې دعاگانې مه کوئ ، ځکه ملائکې ستاسو پر دعا امين وايي ، بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم ابو سلمة ته دعا وکړه .

دويم ځل : هغه مهال چې أم سلمة رضی الله عنها ته د هغه نفس مشوره ورکړه چې پر ابو سلمة تاريخي ژړا وکړه ، بيا أم سلمه له ژړا نه ځان وساته .

گرانقدرو خویندو!

په دې هيله چې د سترې مسلمانې مېرمن أم سلمة رضی الله عنها په څېر به د ناروا عمل په وړاندې د مخالفت روحیه پياوړې کړئ ، د ژوند په هره چاره کې به د خپل وس مطابق جهادي روحیه ژوندئ ساتئ ، باطلو او ناروا کړنو ته به نه تسليمېږئ ، ځکه مسلمانې مېرمنې همت

¹ صحيح مسلم ۲/۶۳۵

لوړوي په پرېکنده هوډ د ايمان له وسلې سره د عمل ډگر ته وړاندې کېږي او د هر هغه وينا او کړنې په وړاندې مخالفت ښکاره کوي چې د اسلام په دين کې اصل ثبوت او حای ونه لري.

﴿ هره اورېدل شوې خبره مه خپروي! ﴾

(۷۴) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ) ⁽¹⁾

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی، صادق الامين پيغمبر محمد صلی الله عليه وسلم ويلي: سړي ته همدومره دروغ بس دي چې هره اورېدل شوې خبره بيانوي.

د اسلام سپېڅلی دين مسلمانې مېرمنې ته دنده سپارلې، چې هره اورېدل شوې خبره، چې دليل، ثبوت ونه لري او پر يقين نه وي ولاړه، ونه کړي او نه يې نورو ته خپره او ورسوي.

په ټوليزه توگه د ښځمنو په ناستو، جرگو او مرکو کې د خبرو لپاره ځانگړی معيار او دليل نه وي، يوازې په ماويلو او تاويلو يې بندار گرم کړی وي، ډېرې خبرې يې بې ثبوت او بې دليله وي او يوازې په اټکل او گومان څرخېږي.

اسلام دا ډول خبرې چې صحت او ثبوت يې يقيني نه وي، حرام او دروغ شمېرلي.

ښايي نارينه او ښځمنې په گډه له دا ډول خبرو ځان وساتي.

(٧٥) - (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ، فَشَرِبَ ثُمَّ أُعْطِيَ الْأَعْرَابِيَّ، وَقَالَ: «الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ»⁽¹⁾)

انس رضي الله عنه وايي : د اخلاقو لومړنی معلم محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم ته چا د څښلو لپاره شیدې راوړې چې د کوهي څه اوبه ورکې گډې شوې وې، بني لاس ته یې یو کلیوال (بانډېڅي) ناست و او کین لور ته یې (گران قدره د هجرت د لارې ملگری) ابوبکر صدیق رضي الله عنه ناست و، رسول الله صلی الله عليه وسلم چې شېدي وڅښلې، بیا یې کلیوال ته ورکړې او ویې ویل : یانې له بني طرفه یې .
(٧٧) - نبي عليه السلام أم ورقه ته امر کړی و چې د خپلې کورنۍ غړيو ته دې امامت وکړي او له بني طرف نه یې پیل کړه.⁽²⁾

اسلامي عالمانو ليکلي : چې بنځه د بنځمنو لپاره امامت کولی شي ، کله چې د قران ښه لوستونکې ، پرهېزگاره او ښکوره کاره وي ، مگر د بنځمنو امامت به بنځمنو لپاره په کور کې وي نه په جومات کې ، امامه به د بنځو منځ کې ودرېږي او په شرعي نبوي طريقه به نورو بنځو ته په کور کې لمونځ (امامت) کوي او په دې کې کوم ممانعت نشته .
د رسول الله صلی الله عليه وسلم گرانو مېرمنو ، أم سلمة رضي الله عنها او عائشې رضي الله عنها هم ځينو وختونو کې ځينو مېرمنو ته امامت کړی و .

¹ صحيح البخاري (111 /7) سلسلة الاحاديث الصحيحة ٤-ج- ٣٧٣ مخ

² فتاوى المرأة المسلمة بيروت چاپ ٤٦٠مخ

﴿ مسلمانې مېرمنې جوماتونو ته تللی شي؟! ﴾

(۷۷)۔ (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ) (1)

ژباړه: ابن عمر رضی الله عنه د حدیث راوی دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: د الله تعالی وینځې له جوماتونو څخه مه منع کوی.

همدارنگه ابو داود رحمه الله حدیث نقل کړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: (لَا تَمْنَعُوا نِسَاءً الْمَسَاجِدَ، وَبِئُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَّهُنَّ). (2)

ژباړه: خپلې مېرمنې له جوماتونو څخه مه منع کوی او د دوی کورونه د دوی د لمانځه لپاره غوره دي.

کله چې مسلمانې مېرمن ټولو شرعي اداوو او مقرراتو ته پاملرنه کوي، خاوند یې اجازه ورکوي، د خوشبویي لگولو پرته په شرعي حجاب کې پوښلې وي بیا جومات ته د لمانځه لپاره د تللو جواز شته، مگر د نبوي حدیث له وروستی جملې معلومېږي چې د ښځمنو لپاره لمونځ په کور کې ډېر غوره دی.

﴿ پښځه ډالی ﴾

اسلام د اسانې دین دی، د کائناتو تر ټولو ښکلي بشر محمد صلی الله علیه وسلم هم د مینې او اسانې پیغامونه خواره کړي او د هغه پیغامونو کې اجتماعیت (ټولنیز توب) دی ځکه هغه د (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) ویاړلی تاج لري، پر همدې لیکه مسلمانې مېرمنې هم خبرولې شي چې د دین له اسانتیاو گټې پورته کړي او د توحید ښکلي کلمې ولولي چې د قران لوستنې بدله کې ورته حساب شي.

¹ صحیح البخاري ۲/۶

² الشخصية المرأة المسلمة ۱۹ مخ

(٧٨) - : (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ أَنْ آخُذَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا فَعَلَّمَنِي مَا يُجْزئُنِي مِنْهُ ، قَالَ : قُلْ : سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ) (1)

ژباړه : عبدالله بن ابي اوفى رضى الله عنهما وايي: يو سړى رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغى، ويې ويل: زه ددې وړتيا نه لرم چې د قران څه برخه حفظ او ياده كړم، داسې څه وظيفه يا كلمات راته وښايه چې د قران كريم د لوستلو پر ځاى راته مجرى او حساب شي!؟

رسول الله ورته وويل: دا كلمې وايه:

(سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ).

﴿ د ځمکې له کومې گانې سره مينه لري؟! ﴾

(٧٩) - : (عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْأُتْرُجَّةِ ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ ، وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ ، لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرِّيحَانَةِ ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ ، لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ) (2)

¹ سنن أبي داود ١/٢٢٠

² صحيح البخاري (7/77).

ژباړه: ابو موسی الاشعري رضی الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: د قرآن لوستونکي مثال د ترنج په خېر دی، چې ښکلی بوی لري او خوند یې هم خوږ دی.

او د هغه مومن مثال چې قرآن نه لولي د خرما په خېر دی، چې خوږبويي نه لري او خوند یې خوږ دی او د هغه منافق مثال چې قرآن لولي د کشمالي گل په خېر دی، چې ښکلی خوشبويي لري، خو خوند یې تريخ دی.

او مثال د هغه منافق چې قرآن نه لولي، د مړه غوني په خېر دی، چې بوی هم نه لري او خوند یې هم تريخ وي.

اوس؛ نو تاسې په پورتنی حدیث کې غور وکړئ، چې همدا شېبه له کوم مثال سره برابر یاست.

هو! که له لومړني مثال سره برابر یئ، مبارک مو شه! په غوره کسانو کې یاست، په هغو کسانو کې یاست، چې قرآن کریم به یې د قیامت په ورځ شفاعت کوي او د قرآن شفاعت به مو په برخه کې قبلېږي. هڅه وکړئ!

خپله خوږبويي لا زیاته کړئ، چې نورو ته مو د خوږبويي خوږې وږمې ورسېږي او د قرآن په وسیله مو د ایمان مېوه لا زیاته خوږه او زړه رانسونکې شي.

که چېرې ځان په دویمه ډله کې شمېرئ، همدا شېبه پاڅېرئ اودس وکړئ او د قرآن کریم تلاوت په مینه پیل کړئ، چې د ایمان له خوږو سره مو قرآني خوږبويي گډه شي او د لوستلو له برکته یې د الله تعالی خوش بنده گان شئ.

زه دا باور لرم، چې تاسې به د ایمان او عقیدې له غوښتنو سره سم لومړی د لومړني مثال په مانيزه ښکلا ښکلي یئ او که داسې نه وي، نو

حتماً به د دويم مثال حقيقت ته ژمن يئ او دې ته به مو ملا تړلې وي ، چې له خوږو او خوږبويي دواړو يې برخمن شئ .
 په دې هيله ، چې د لومړي مثال په حقيقت او معنويت به مو دومره زړه تړلې وي ، چې له درېمو او څلورمو بېلگو څخه مو د اوږد واټن په کچه ځان لرې ساتلی وي .

﴿وېښتان هم ناز غواړي!﴾

۸۰- ابو قتاده رضی الله عنه د رحمت نبي صلی الله عليه وسلم نه پوښتنه وکړه ، ويې ويل : **إِنَّ لِي جُمَّةً . أَفَأَرَجُلُهَا؟** فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **نَعَمْ . وَأَكْرَمُهَا .** (1)

ژباړه: ای د الله رسوله صلی الله عليه وسلم!

زه جمه (د سر هغه وېښتان چې پر اوگو پراته وي) لرم ، رمنخولی يې شم؟

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل : هوکی ؛ عزت يې کوه .
 راوي وايی: بيا به ابو قتاده رضی الله عنه ډېر ځلې په ورځ کې دوه ځلې وېښتان غوړول ، ددې له امله چې رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته ويلي و : (**أَكْرَمُهَا**) درناوی يې کوه .

د رسول الله صلی الله عليه وسلم پیغام ته په ټول درناوي ، مسلمانان مېرمن کولی شي چې د خپل ټول نظافت ساتنې په اړخ کې د خپلو وېښتانو ، نظافت ، غوړولو او رمنخولو ته هم پاملرنه وکړي .

د وېښتانو درناوی او په شرعي طريقي سره د وېښتانو ساتل او پالل نبوي سنت دی .

يادونه: (جُمَّة) د سر هغه وېستان چې پر اوگو پراته وي) يانې خنې يې تر اوگو پورې وې. ⁽¹⁾

(۸۱) - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ ⁽²⁾

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم وايي: څوک چې وېستان لري، د خپلو وېستانو درناوی دې وکړي.

په اسلامي ذوق کې د وېستانو پاکوالی، رمنخول، خوږبويه کول، د شکل او څېرې بنکلا سمبالول، د وېستانو درناوی بلل شوی دی. رسول الله صلى الله عليه وسلم دا نه خوښوله، چې يو سړی دې د خپل سر يا ريرې وېستان داسې گډوډ او ببر پرېږدي، چې ليدونکو ته د شکل او وېستانو د بنکلا او نظافت په نه مراعاتولو د شيطان په څېر ښکاري.

﴿ سپين په تور مه بدلوی! ﴾

جابر رضي الله عنه ويلي: د مکې د فتحې په ورځ ابو قحافه رضي الله عنه د ابوبکر رضي الله عنه پلار راوستلی شو چې سر او ريره يې د وښو په څېر تک سپين و.

(۸۲) - محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم وويل: (غَيِّرُوا هَذَا الشَّيْبَ، وَجَنَّبُوهُ السَّوَادَ) ⁽³⁾

¹ النهايه في غريب الحديث والاثراج - ۲۸۹ مخ

² سنن أبي داود (76/4).

³ مسند أحمد مخرجا ۲۳/۱۱

ژباړه: سپينو وېښتانو ته مو رنگ بدل کړئ او د توروالي څخه يې ځان وساتئ.

وېښتانو ته تور رنگ ورکول منع دي او ددې حديث نه يې په څرگنده حرمت (حرام والی) معلومېږي، په نورو رنگونو يې رنگول د جواز په درجه کې دي مگر که مسلمان مېرمن د وېښتانو په رنگولو کې هم د کافرو، مشرکو او بدکاره بنحو سره ځان ورته جوړوي بيا هم حرام دي، ځکه (مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ)⁽¹⁾ څوک چې له يو قوم سره ځان ورته جوړوي، دی له هماغو څخه دی.⁽²⁾

ستر عالم شيخ محمد صالح العثيمين رحمه الله ويلي: هغه کس چې سپينو وېښتانو ته تور رنگ ورکوي گوا چې له الله تعالى سره مقابله کوي، په پيداښت او جوړښت کې د هغه له سنت او طريقې سره مقابله کوي، ځکه د ځوانۍ پر مهال وېښتان تور وي، کله چې د بوداوالي يا د بل کوم لامل له وجه سپين شي، دی هڅه کوي چې دا حالت د ځوانۍ حالت ته وروگرځوي، ځکه هغه مهال يې وېښتان تور و او دا هڅه د الله تعالى په (خلق) جوړښت کې د تغير او بدلون په مانا ده او ددې په څنگ کې دا خبره هم ډېر ژر ښکاره کېږي چې د غه سړي يا مېرمن وېښتانو ته تور رنگ ورکړی، ځکه د وېښتانو بېخونه يې ژر سپينېږي.⁽³⁾

¹ سنن أبي داود (44/4)

² شخصية المرأة المسلمة / فتاوى ابن عثيمين رحمه الله ٩٤٢

³ فتاوى المرأة المسلمة ٩٤٢

﴿ له تا سره لمونځ مي خوښېږي ﴾

(۸۳)۔ اُم حميد رضی الله عنها د ابو حميد الساعد رضی الله عنه مېرمن رسول الله صلی الله عليه وسلم ته راغله ويې ويل :

(يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَحَبُّ الصَّلَاةِ مَعَكَ، قَالَ: «قَدْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تُحِبِّينَ الصَّلَاةَ مَعِي، وَصَلَاتِكَ فِي بَيْتِكَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ صَلَاتِكَ فِي حُجْرَتِكَ، وَصَلَاتِكَ فِي حُجْرَتِكَ خَيْرٌ مِنْ صَلَاتِكَ فِي دَارِكَ، وَصَلَاتِكَ فِي دَارِكَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ صَلَاتِكَ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكَ، وَصَلَاتِكَ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ صَلَاتِكَ فِي مَسْجِدِي»⁽¹⁾)

ژباړه: ای د الله رسوله! زما له تا سره یو ځای لمونځ کول خوښېږي.

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وویل : زه پوهېږم چې ستا له ما سره یو ځای لمونځ خوښېږي، مگر ستا لمونځ ستا په کوټه کې غوره دی، ستا د لمونځ نه ستا حجره کې او لمونځ ستا په حجره (کوټه) کې غوره دی، ستا له هغه لمونځ نه چې د کور په حوډلی کې یې کوي او لمونځ ستا په دار (حوډلی) کې غوره دی، ستا د هغه لمانځه نه چې د خپل قوم په جومات کې وي غوره دی، ستا د هغه لمانځه نه چې زما په جومات کې یې کوي.

(۸۴)۔ (عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: خَطَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْأَرْضِ خُطُوطًا أَرْبَعَةً، قَالَ: أَتَدْرُونَ مَا هَذَا؟ ، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، وَمَرِيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَأَسِيَّةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ⁽²⁾)

¹ مسند أحمد مخرجا ۴۵/۳۷

² صحيح ابن حبان مخرجا (15 / 470) / سلسلة الاحاديث الصحيحة ۴ ج ۱۳ مخ

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنهما وايي، رسول الله صلی الله علیه وسلم مور ته په زمکه کې څلور خطونه راښکل، بیا یې وویل: پوهېږئ دا څه دي؟

صحابه کرامو وویل: الله او د هغه رسول ښه پوهېږي. نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: له اهل جنت څخه غوره مېرمنې خدیجه د خویلد لور، فاطمه د محمد لور، مریم د عمران لور او اسیه د مزاحم لور او د فرعون مېرمن.

(۸۵) - (عَنْ عُرْوَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ لِفَاطِمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا بِنْتُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُبَشِّرُكَ، أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: سَيِّدَاتُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعٌ: مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَفَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَخَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَآسِيَةُ⁽¹⁾)

ژباړه: عروه رضی الله عنه د حدیث روایت کړی دی، وایي چې عائشې رضی الله عنها، فاطمې رضی الله عنها ته وویل: ایا زېږی در نه کړم؟ چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به ویل: د جنتي مېرمنو سردارانې څلور کسانې دي: مریم د عمران لور، فاطمه د محمد لور، خدیجه د خویلد لور او اسیه د مزاحم لور.

(۸۶) - (عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَأَنْ يُطْعَنَ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمَخِيطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَسَّ امْرَأَةً لَا تَحِلُّ لَهُ⁽²⁾).

¹ المستدرک علی الصحیحین للحاکم (3/ 205)

² المعجم الكبير للطبراني ۲۰/۲۱۱

ژباړه: معقل بن يسار رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: دا چې ستاسو د يو کس په سر کې د اوسپنې مېخ ټک وهل شي، له دې نه غوره دی چې له داسې بنحمني سره لاس ولگوي چې ده ته حلاله او روا نه وي.

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالْخَلْوَةَ بِالنِّسَاءِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا خَلَا رَجُلٌ وَامْرَأَةً إِلَّا دَخَلَ الشَّيْطَانُ بَيْنَهُمَا، وَلِيزْحَمَ رَجُلٌ خِنْزِيرًا مُتَلَطِّخًا بِطِينٍ، أَوْ حَمَاءَةً خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَزْحَمَ مِنْكِهِ مَنُكِبَ امْرَأَةٍ لَا تَحِلُّ لَهُ (1)

ژباړه: ابو امامه رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: له پرديو بنحمنو سره د يو خای کېدلو نه ځان وساتئ، نه يو خای کېږي سړی له بنحې سره، مگر شيطان د دوی په منځ کې وي، او چې سړی له داسې خنزیر (خوگ) سره ولگېږي، چې پر خټو او چټلیو لړلی وي، له دې نه غوره دی چې اوگه يې د داسې بنحې له اوگې سره ولگېږي، چې ده ته روا نه وي.

دواړه حديثونه په دې دلالت کوي چې د نامحرمو بنحو سره لاس يا د بدن بل کوم غړی لگول او هم اختلاط (گډون) بد کار دی.

﴿ سل تسبیح، زر نېکی ﴾

۸۷- عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ، كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟

فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ: «يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ، فَيَكْتُبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ، أَوْ يُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ.

ژباړه: مصعب بن سعد رضي الله عنه له خپل پلار نه روايت كړى هغه ويلى: مور له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره و ، ويى ويل: ايا ستاسو يو كس دا طاقت لري چې هره ورځ زر (۱۰۰۰) نيكى وگتې؟ له ناستو كسانو څخه يو كس پوښتنه وكړه اى د الله رسوله صلى الله عليه وسلم!

څنگه به زموږ يو كس زر (۱۰۰۰) نېكى وگتې؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: چې سل ځلې تسبيح، (سبحان الله) ووايي زر (۱۰۰۰) نېكى ورته ليكل كيږي او يايې زر (۱۰۰۰) گناهونه بښل كيږي.⁽¹⁾

﴿ په اسلام کې لومړۍ شهیده ﴾

د اسلام د سپېڅلي دين په لومړيو كې د گوتو په شمېر څو تنو ښاغليو صحابه كرامو د مشركانو له لورې هر ډول كړاو ته سيني سپر كړې وې، په دې لړ كې د مېړنيو باتورانو په څنگ كې يو شمېر پتمنو غيرتي مېرمنو هم پر خپلو سپېڅليو وينو د خپلو قربانيو او سربښندنو تاريخ وليكه، چې د تاريخ د سوونو پړاوونو له تېرېدلو وروسته اوس هم د هغوى نومونه ژوندي دي.

۸۸- د تاريخ د دې زرينې دورې له نومياليو څخه يوه هم سميه بنت خياط رضي الله عنها ده، دا د ابي حذيفه وينځه او د عمار بن ياسر رضي الله عنه مور وه، د لومړنيو مسلمانانو په كتار كې يې اوم مقام

درلوده، سمیه رضی الله عنها ډېره زړه او کمزورې وه. د سمیه رضی الله عنها خاوند یاسر رضی الله عنه او د هغه زوی عمار رضی الله عنه درې واړه هغه کسان وو، چې اسلام یې د پیل په سختو او ستونزمنو شېبو کې قبول کړی و، دې مجاهدي کورنۍ ته د مشرکانو له خوا سخت عذابونه ورکول کېده، رسول الله صلی الله علیه وسلم به پر دوی ور تېرېده، دوی به یې د ابطح په سیمه کې د مکې سختې گرمۍ ته په ځمکه ځملولي و او په رنگارنگ عذابونو به کړول کېدل، رسول الله صلی الله علیه وسلم به پر دوی ډېر دردن کېده، خو له لاسه یې نه و پوره، دوی ته به یې ویل: (صبراً یا آل یاسر، موعداکم الجنة) د یاسر کورنۍ! صبر کوئ، ستاسې ځای جنت دی.

امام مجاهد رحمه الله ویلي: رسول الله صلی الله علیه وسلم، ابوبکر الصديق، بلال بن رباح، خباب، صهیب رومي، عمار رضی الله تعالی عنهم او

سمیه رضی الله عنها اوه لومړني هغه کسان دي، چې خپل اسلام یې ښکاره کړی و.

رسول الله صلی الله علیه وسلم او ابوبکر الصديق رضی الله عنه خو د خپل قوم له لورې د اسلام دین ته له بلنې او خپراوي منع کېدل او دې نورو ته به د اوسپنې زغړې وراغوستل کېدلې او بیا به یې د مکې مکرمې گرم لمر ته ځملول.

ابوجهل لعین د عمار رضی الله عنه گرانه مور په شرمگاه کې په نېزه ووهله، چې له امله یې ام عمارة رضی الله عنها د شهادت جام نوش کړ. د صحابه وو د تاریخ لیکوال او محدثینو په اتفاقي ډول دا خبره کړې، چې سمیه رضی الله عنها په اسلام کې لومړنۍ شهیده مېرمن ده، کله چې ابوجهل د بدر په ورځ ووژل شو، رسول الله صلی الله علیه وسلم

عمار رضی الله عنه ته وویل: (الله تعالی ستا د شهیدې مور قاتل وواژه)⁽¹⁾.

«ارای شگرې دې یې هرو مرو ولولي!»

۱۸۹- (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الْوَأَشِمَاتِ، وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالْمُتَمَمِّصَاتِ، وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيَّرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ)⁽²⁾

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه د حدیث راوي دی ، لعنت د الله دی پر هغو بنحو چې خالونه لگوي او پر هغو چې ترېنه د خالونو د لگولو غوښتنه کېږي ، پر هغوی چې د وروحو وېښتان وباسي او هغوی چې د وېښتانو د ویستلو غوښتنه ترېنه کېږي او پر هغوی چې د حسن او ډول لپاره غاښونه ازادوي او د الله تعالی په جوړښت کې تغیر او بدلون راولي .

راوي وايي: دا حدیث د بني اسد قبیلې یوې مېرمنې ته ورسېد چې (أم یعقوب) نومېده او قران به یې هم لوسته ، ابن مسعود رضی الله عنه ته ورغله ورته یې وویل : دا کوم حدیث دی چې ستا له لورې ماته رسېدلی؟ چې تا پر خال لگوونکو، هغوی چې د خال لگولو غوښتنه ترېنه کېږي ، د وروحو د وېښتانو په ویستونکو او هغوی چې دا غوښتنه ترېنه کېږي ، د غاښونو د حسن لپاره پر ازادوونکو، پر هغوی چې د الله تعالی جوړښت ته تغیر ورکوونکې دي ، لعنت ویلی؟

¹ الاصابة فی تمیز الصحابة ، ۲۵۴۲.

² سنن الدارمي ۳/۱۷۳۱

عبداللہ رضی اللہ عنہ ورته وویل : څه دليل او پلمه ده زما لپاره چې زه به پر هغه چا لعنت نه وایم، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پرې لعنت ویلی دی او دا د الله تعالی په کتاب کې دي.

هغه بنځې وویل : ما خو قران کریم لوستی او دا خبره مې پکې نه ده پیدا کړې.

ابن مسعود رضی الله عنه ورته وویل : که چېرې ودې لوست پکې به یې بیا مومي.

الله تعالی ویلي : وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا^ع
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧٠﴾

ژباړه: او هغه څيز چې درکړی دی رسول الله صلی الله علیه وسلم، هغه ونیسئ او هغه څيز چې تاسې یې ترې منع کړي یئ، ترې منع شی او وپره کوئ له الله نه، یقیناً الله تعالی سخت عذاب ورکوونکی دی.

یاني د قران کریم غوښتنه خو داده چې محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د څه امر کوي، هغه وکړئ او څه نه مو چې منع کوي، هغه پرېږدئ، نو؛ د خالونو لگولو، وروځو ویستلو او غاښونو اړه کولو نه محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم منع کړې.

هنې بنځې وویل: زه همدا اوس له دې کارونو څخه ځینې ستا مېرمنه کې وینم.

ابن مسعود رضی الله عنه ورته وویل: څه لاره شه ویې گوره!

کله چې د ابن مسعود رضی الله عنه کور ته ورغله او د هغه مېرمن یې ولیده چې له یادو کارونو څخه هېڅ یو پکې نه و، بېرته ابن مسعود رضی الله عنه ته راغله ویې ویل: ستا په مېرمن کې دا هېڅ یو کار نه و.

ابن مسعود رضی الله عنہورته وویل : که داسې وی نو زه به له هغې سره هېڅکله یو ځای شوی نه وای.^(۱)

دې حدیث کې د اوس مهال تش په نامه یو شمېر مسلمانو پېغلو او نورو مېرمنو ته د سخت لعنت، تهدید او او رتنې یاد شوی، چې په ډېرې سپین سترگی ددې حدیث خلاف عمل کوي، له دوی سره، سره هغه بنځې هم د الله تعالی د رحمت نه شړل شوي بنودل شوي چې ارایشگاه لري او د پیسو په بدل کې ناویانو او نورو عامو بنځمنو ته وروځي وباسي، مصنوعي وېښتان لگوي او داسې نورې ناوړه کړنې سرته رسوي.

﴿ نظر او خیال ﴾

(۹۰)۔ (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْعَيْنُ حَقٌّ، وَنَهَى عَنِ الْوَشْمِ)^(۲)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: نظر حق دی او له خال لگولو نه یې منع کړې. حدیث کې د نظر نه مراد د سترگو لگېدل دي، خلک وايي له نظره شوی دی يانې بدو سترگو وهلی. یادونه: ددې تفصیل ما د (الشفاء) کتاب کې کړی، لوستونکي کولی شي چې له هغې نه گټه واخلي.

(۹۱)۔ نافع د ابن عمر رضي الله عنه نه روایت کړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: (لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ، وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ)^(۳)

¹ متفق عليه/ المرأة المسلمة ۹۳۰ مخ

² مسند أحمد مخرجا ۱۳/۵۴۳

³ صحيح البخاري ۷/۱۶۵

ژباړه: الله تعالى پر هغو بنحو لعنت ویلی چې وېستان لگوي او پر هغو (ارایشگرو) چې د وېستانو لگولو غوښتنه ترېنه کېږي، پر خال لگوونکې او پر هغې چې د خال لگولو غوښتنه ترېنه کېږي.

مسلمانان مېرمن بنایي نبوي لارښوونو ته په پام خپل سینگار برابر کړي، هسې نه چې د لنډ مهالي سینگار له امله په غبرگو نړیو کې د غبرگو لعنتونو بنکار شي.

﴿ د دنیا او اخرت غوره ډالۍ ﴾

(۹۲)۔ (عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: قَلْبًا شَاكِرًا، وَلِسَانًا ذَاكِرًا، وَبَدَنًا عَلَى الْبَلَاءِ صَابِرًا، وَزَوْجَةً لَا تَبْغِيهِ خَوْنًا فِي نَفْسِهَا وَلَا مَالَهُ) ⁽¹⁾

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنهما د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: خلور خیزونه چې چاته ورکړای شو هغه ته د دنیا او اخرت خیر ورکړای شو.

زړه شکر گذار، ژبه ذکر کوونکې، پر مصیبتونو او ازموینو صبرناک زړه او داسې مېرمن چې په خپل نفس او د خاوند په مال کې د خیانت هڅه نه کوي.

﴿ زړه د اخلاقو کان دی! ﴾

زړه د اخلاقو کان دی او د فضایلو سرچینه ده، د ایمان بشپړتیا په نېکو اخلاقو کې ده، حافظ ابن رجب رحمه الله په (جامع العلوم و الحكم) کې لیکلي چې د شریعت ټول اخلاق په دې خلورو حدیثونو کې راجمع شوي دي او امام نووي رحمه الله په (الاربعین) کې هم راوړي.

¹ المعجم الكبير للطبراني ۱۱/۱۳۴

۱۵ څلور حديثونه په لاندې ډول دي.

(۹۳) - (عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ) ⁽¹⁾

ژباړه: علي ابن حسين رضي الله عنه د خپل پلار نه روايت كړی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د سړي د اسلام بنايست دادي چې هغه څه پرېدي كوم چې له ده سره مناسب نه وي .

۱۵ حديث مسلمان نارينه او بنځينه ته سپارښتنه كوي چې د اسلامي عقيدې، روحيې او بني خلاف عملونه پرېدي، چې د اسلام بنايست مو پر ځای پاتې شي او له هغسې كړنو ځان وساتي چې د اسلام سره اړخ نه لگوي، هغه كه اخلاقو، عاداتو، خوراك، څښاك او يا د ژوند په نورو چارو كې وي.

(۹۴) - (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهُ قَالَ: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ، مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ) ⁽²⁾

ژباړه: انس بن مالك رضي الله عنه د حديث راوي دی، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ستاسو يو كس تر هغې د بشپړ ايمان خاوند نه شي كېدلی، څو چې مسلمان ورور ته هغه څه خوښ نه كړي، څه چې ځان ته خوښوي.

(۹۵) - (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مُرْنِي بِأَمْرٍ، قَالَ: لَا تَغْضَبْ، قَالَ: فَمَرٌّ أَوْ فَذَهَبٌ، ثُمَّ رَجَعَ، قَالَ: مُرْنِي بِأَمْرٍ، قَالَ: لَا تَغْضَبْ قَالَ: فَرَدَّدَ مِرَارًا كُلُّ ذَلِكَ يَرْجِعُ، فَيَقُولُ: لَا تَغْضَبْ. ⁽¹⁾

¹ مسند أحمد ط الرسالة ۳/۲۵۹

² مسند أحمد ط الرسالة ۲۰/۱۹۳

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم ته يو کس راغی، ويې ويل: ای د الله رسوله صلی الله عليه وسلم!

په يو څه امر راته وکړه؟

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: مه غوسه کېږه!

راوي وايي: هغه سپری تېر شو يا لاړ، بيا راوگرځېد، بيا يې وويل: په يو څه امر (وصيت) راته وکړه؟

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: مه غوسه کېږه!

راوي وايي: په هر ځل چې دا کس راستنېده، رسول الله صلی الله عليه وسلم به ورته همدا خبره تکراروله چې مه غوسه کېږه!.

دا حديث مسلمانو نارينه او بنځينو ته ستر نبوي وصيت دی چې له غوسې څخه ځانونه وساتي، ځکه ډېر ځلې غوسه کېدل انسان ته په دنيا او اخرت کې د تاوان سبب کېږي او کله داسې شي چې د غوسې د نه کنترول له امله مؤمن نارينه او يا بنځينه له خپل دين څخه خلاص شي.

(۹۶) - (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ) (2)

ژباړه: عبدالله ابن عمر رضی الله عنه د حديث راوي دی رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: څوک چې پر الله تعالی او د اخرت په ورځ ايمان لري، خير دې واي او يا دې چوپ اوسېږي.

¹ مسند أحمد ط الرسالة (68/16)

² مسند أحمد ط الرسالة ۱۱/۱۹۲

په دې حديث کې مؤمنانو نارينه او بنحینه و ته سپارښتنه شوې چې خوک پر الله تعالى او اخرت ايمان لري له بې حايه خبرو څخه به ځان ساتي، تل به خیر وايي، د خیر خبرې به کوي او که داسې نه وي، نو؛ چوپتيا به غوره کوي، ځکه له بې حايه خبرو څخه چوپتيا غوره ده. لقمان حکيم رحمه الله هم خپل زوی ته په نصيحت کې ويلي و: زويه! که خبرې د سپينو زرو دي نو چوپتيا د سرو زرو ده».

وايي چې د امام ابو حنيفه رحمه الله گوتمه کې هم داسې ليکلي و: (قُلِ الْخَيْرَ اَوْسُكْتُ) (خیر وایه یا چوپ اوسپره).

همدې بنسټونو ته په پام، مسلمانو مېرمنو ته پکار ده چې خپل ډېری وختونو کې خپلې ژبې د الله تعالى په ذکر، د قران کریم په تلاوت او ښو خبرو لمدې وساتي او له هغو خبرو څخه ډډه وکړي چې د دوی ايمان، عقیدې او شخصیت ته زیان رسوي.

﴿ صلاة التسبیح ﴾

(۹۷)۔ (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ).

گټه او یادونه:

عبدالله بن عباس رضی الله عنهما نه روایت دی، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم عباس بن عبدالمطلب ته وویل: ای عباس ای تره! ایا زه تاته عطیه در نه کړم، ایا زه تاته ډالی درنه کړم، ایا زه تاته ونه ښایم، ایا زه پر تا لس خصلتونه (کارونه) ونه کړم؟ چې که ته هغه اختیار کړې، نو الله تعالى به ستا گناهونه مخکیني، وروستني، پخواني او نوي، سهواً او قصداً، کوچني او غټ، پټ او ښکاره (ټول گناهونه) وبښي، (هغه دا دي) چې ته څلور رکعت له مونځ په داسې طریقه وکړې، چې په هر رکعت کې سورت فاتحه او یو سورت ولولې، کله چې په لومړي رکعت

کې د قرائت نه فارغ شي او ته ولاړ يې، نو پينځلس خُلي به دا تسبیح ووايي:

(سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ)، بيا به رکوع وکړي، په هغې کې به يې لس خُلي ووايي، بيا به د رکوع نه سر پورته کړي (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) نه وروسته په ولاړه کې به يې لس خُلي ووايي، بيا به سجدي ته لاړ شي او په سجده کې به يې لس خُلي ووايي، بيا به سجدي نه سر پورته کړي (د دوو سجودو منح کې) به يې لس خُلي ووايي، بيا به سجده وکړي او په سجده کې به يې لس خُلي ووايي، بيا به له سجدي نه سر پورته کړي، له قيام (درېدلو) مخکې، په جلسه د استراحت کې به يې لس خُلي ووايي، نو دا په هر رکعت کې پينځه اويا خُلي شو، دغه شان کار به په څلورو رکعتونو کې کوي.

که ستا طاقت وي، چې دا لمونځ هره ورځ يو ځل وکړي، نو ويې کړه او که هره ورځ يې نه شي کولای، په هره اونۍ کې يې يو ځل کوه او که په هره جمعه کې يې نه شي کولای، په هره مياشت کې يې يو ځل کوه او که په هره مياشت کې يې نه شي کولای، په هر کال کې يې يو ځل کوه او که په هر کال کې يې نه شي کولای، نو په ټول عمر کې يې يو ځل (خو ضرور) وکړه. (1)

﴿ صلاة حاجت ﴾

(۹۸) - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى اللَّهِ، أَوْ إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ، فَلْيَتَوَضَّأْ وَيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ

رَحْمَتِكَ، وَعِزَّتِكَ مَغْفِرَتِكَ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، أَسْأَلُكَ أَلَّا تَدْعَ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ، وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا لِي، ثُمَّ يَسْأَلُ اللَّهَ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَا شَاءَ، فَإِنَّهُ يُقَدِّرُ. (1)

ژباړه: عبدالله بن ابي اوفى رضی الله عنهما وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم مور ته راووت، ويې ويل: د چا چې الله تعالى لره خه حاجت يا كار بند وي، يا يې له بنيادمانو خه كوم كس ته خه حاجت وي، اودس دې وكړي، بيا دې ووايي:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعِزَّتِكَ مَغْفِرَتِكَ، وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ، وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ، أَسْأَلُكَ أَلَّا تَدْعَ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ، وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ، وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا لِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

بيا دې الله تعالى نه وغواړي، خه چې غواړي، كه د دنيا او كه د اخرت اړوند وي، حكه دا دعا قبلېږي.

﴿ د استخاري لمونځ ﴾

(۹۹) - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الِاسْتِخَارَةَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُولُ: " إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ، فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ

فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ
أَرْضِنِي بِهِ، وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ. (1)

ژباړه: جابر بن عبدالله رضی الله عنهما وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم به مور ته په چارو کې د استخاري دعا داسې راښودله، لکه څنگه به يې چې مور ته د قران کریم يو سورت رازده کاوه، ويل به يې: کله چې ستاسو يو کس د څه کار اراده وکړي، نو د فرضي لمانځه پرته دې دوه رکعتو لمونځ وکړي او خپل حاجت دې ونوموي، بيا دې داسې ووايي: **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ.**

﴿له مجلس نه د پاڅېدلو دعا﴾

۱۰۰- عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: لَمَّا كَانَ بِأَخْرَةِ، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَجْلِسِ، فَأَرَادَ أَنْ يَقُومَ قَالَ: " سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ " (2)

ژباړه: ابو برزّه رضی الله عنه وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم به د مجلس په اخر کې يانې کله به يې چې د پاڅېدلو اراده وکړه، داسې به يې وويل: (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ)

1. صحيح البخاري

په دې هيله چې مسلمانې خويندې د خپلو مجلسونو په پاى كې دا
نبوي سوغات هېر نه كړي او هم موږ د خپلو دعاگانو په لپه كې ياد
وساتي.

(وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**